

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

De niet-contractuele aansprakelijkheid der Europese Gemeenschappen

(Vervolg)

§ 4. *Aansprakelijkheid van de E.G.K.S. voor alle andere fouten. (art. 40, al. 3)*

Bevoegde Rechtbanken.

27. Indien het Hof bevoegd is om kennis te nemen van de eisen tot schadeherstel die gegrond zijn op een dienstfout of een persoonlijke fout van de agent, dan zijn het nochtans de nationale rechtbanken die het zijn met betrekking tot alle andere geschillen die ontstaan tussen de Gemeenschap en derden buiten de toepassing van het verdrag en de toepassingsreglementen.

Het is wel verstaan dat het hier gaat om de residuaire gedingen, nl. alle eisen tot schadeherstel die niet zouden gegrond zijn op een dienstfout in uitvoering van het verdrag, noch op een persoonlijke fout van de agent in de uitoefening van zijn functies. Zo zou de Gemeenschap kunnen veroordeeld worden wegens een fout door een van haar agenten begaan buiten de uitoefening van zijn functies, bijvoorbeeld in haar hoedanigheid van lastgeefster.

Toepasbaar Recht.

28. Maar men moet dan nog weten welk recht van toepassing is. Het zal niet het gemeenschappelijk recht zijn vermits dit zwijgt over de voorwaarden van aansprakelijkheid in deze hypothese. Zal het dan het recht zijn van het gebied waar het delict of het quasi-delict werd begaan, van het gebied waar de schade ontstond, of zal de partij die de schade ondervond de keuze hebben ?

De eerste oplossing is in beginsel deze van het Belgisch recht (Cass. (verenigde kamers) 17 mei 1937. Rev. crit. jur. b. 1957, 192, noot Vander Elst; Cass. 2 januari 1961, Pas. 1 465), de tweede — die het bijzonder geval veronderstelt waarin fout en schade zich in twee verschillende landen voordeden — werd aangenomen en door het Hof van beroep van Parijs (18 oktober 1955, Revue critique de droit international privé 1956, 484), de derde is deze van de Duitse rechtspraak (Graulich op. cit. n° 41, noot 6).

Er is een eerste opmerking te maken vermits de nationale rechtssystemen verschillend zijn : zou de Gemeenschap in het ene geval veroordeeld kunnen

worden, en niet in het andere dat geheel aan het eerste gelijk is, wat zeker te betreuren ware ? Er kan een tweede opmerking gemaakt worden : een moeilijkheid kan oprijzen, indien de Gemeenschap opwerpt dat de fout van een agent een persoonlijke fout is in de zin van art. 40 al. 2, dat het geschil dus binnen de toepassingsgrenzen blijft van de bepalingen van het verdrag en dat bijgevolg alleen het Hof van justitie bevoegd is. Zij heeft er belang bij dit op te werpen vermits zij in geval van persoonlijke fout van de agent in de uitoefening van zijn functies zou kunnen ontsnappen aan een veroordeling, zoals we hebben gezien.

Prejudiciële Vraag ?

29. Het schijnt dat de rechtbank bij wie de zaak aanhangig gemaakt werd in beginsel volledig bevoegd is om de vraag te beslechten, en dat deze geen prejudiciële vraag uitmaakt die onderworpen moet worden aan het Hof volgens art. 41 van het verdrag (Dumon en Rigaux, art. cit. p. 12; contra : Reuter op. cit. p. 79; Valentine, op. cit. pp. 120 sq.) Het zou slechts anders zijn indien die rechtbank rechtstreeks of onrechtstreeks geroepen zou zijn de geldigheid te beoordelen van een deliberatie van de Hoge autoriteit of van de Raad (art. 41 verdrag). Op het eerste gezicht ziet men moeilijk in dat het zo zou moeten zijn, want zo de aan de kaak gestelde fout bestond in de onregelmatigheid van zulke deliberatie, zou de nationale rechtbank zich eenvoudig onbevoegd moeten verklaren, vermits het geschil in dit geval niet ontstond «buiten de toepassing» van het verdrag.

Stippen we nochtans de theorie aan van de «voie de fait», opgebouwd door de franse rechtspraak. «Boven een zekere graad in de onregelmatigheid wordt het bestuur beschouwd als zich verwijderend van de vervulling van zijn functie. Zijn gedraging.. verschijnt als een louter materieel feit, ontbloom van alle juridische rechtvaardiging. Het bestuur kan zich van dan af niet meer beroepen op het beginsel van de scheiding en van de administratieve bevoegdheid : de akte heeft alle administratief karakter verloren, werd gedenatureerd, en het behoort bijgevolg de gewone rechters descherming van de particulier te verzekeren» (Rivero op. cit., n° 172). In dit geval «is de gewone

rechter de enige bevoegde om deze daad vast te stellen en de schadelijke gevolgen ervan te herstellen» (id. *ibid.* n° 174; Vedel. op. cit. T. I, p. 76).

In het Belgisch recht eveneens schijnt dit begrip uitzonderlijk aangenomen te worden (Wigny, *Droit adm.* 1962 n° 188; Buttgenbach op. cit. p. 330, nota 1 en referenties).

Het Hof van Beroep te Luik oordeelde dat de deliberatie van een gemeente waarbij deze beslist bezit te nemen van een net van electriciteitsbedeling en dit ten haren voordele uit te baten «een onwettige inbreuk op het eigendomsrecht» uitmaakt, une pure voie de fait (Luik, 2e k., 18 dec. 1956, J. T. 1958, 148 en nota in dezelfde zin door C. Cambier).

Indien de Hoge autoriteit of de Raad een deliberatie hield die bij veronderstelling een onwettige daad zou uitmaken in de zin hierboven aangeduid, 't is te zeggen een beslissing die «duidelijk geen verband houdt met de toepassing» van het verdrag (cfr. Trib. conf. 11 februari 1947, Perrin, Dalloz, 1947, J. 134), schijnt het wel dat de nationale rechtbank bij wie de zaak aanhangig werd gemaakt zich bevoegd zou kunnen verklaren en tot schadevergoeding zou kunnen veroordelen.

Deze oplossing zou trouwens een rechtvaardigingsgrond vinden in het positief recht van het verdrag: het zou in dit geval gaan over een deliberatie gehouden buiten de toepassing van het verdrag (art. 40, al. 3).

De rechtbank zou de beslissing niet vernietigen, daar volgens art. 33 van het verdrag slechts het Hof deze bevoegdheid heeft. Zij zou het reëel karakter ervan vaststellen door haar als onwettige daad te kwalificeren, en zou er de gevolgen uit trekken.

Men ziet nochtans goed in hoe deze notie, zoals Vedel het vaststelde «een der meest subtiele van het administratief recht is». De nationale rechtbanken zouden er dus slechts gebruik van kunnen maken in «absoluut uitzonderlijke gevallen en met dezelfde voorzichtigheid als deze waarmee de Belgische en Franse rechtspraak er gebruik van maken in het interne recht (Odent op. cit. pp. 220 sq; A.M. Gilles, *La voie de fait administratif*. J. T. 1959, 378).

Wat er ook van zij, jurisdictieconflicten blijven mogelijk, vermits het Hof van justitie en de nationale rechtbanken elk in een door art. 40 afgelijnd domein bevoegd zijn, zonder dat het verdrag aan enige rechtbank bevoegdheid verleent om de knoop door te hakken (Zie omtrent deze lacune, haar gevolgen en de oplossing, nl. aan het Hof van justitie de bevoegdheid te geven van een conflictenrechtbank: Dumon en Rigaux, op. cit. 1959, pp. 11 tot 15; Lagrange, *Rev. dr. public* 1954, p. 429).

30. Een derde punt betreft een bevredigende vaststelling: De Gemeenschap geniet niet van de jurisdictie-immuniteit waarvan al te dikwijls de staten en de internationale organisaties gezegd worden te genieten en die bij afwezigheid van administratieve procedure onaanvaardbare gevolgen met zich brengt (cfr. de schade door de Uno in Katanga b.v. toegebracht).

De mening schijnt bijgetreden te moeten worden volgens dewelke de Gemeenschap, in de staten die haar als rechtspersoon van internationaal publiek recht erkennen, blijkbaar van de jurisdictie-immuniteit geniet (I.R.I. op. cit. p. 228). Art. 40 al. 3 bedoelt de nationale rechtbanken en niet de rechtbanken van derde landen. Zo zou een agent van de Gemeenschap die een auto-ongeval zou veroorzaakt hebben in een derde land vóór een rechtbank van dat land gedaagd kunnen worden (art. 11 Protokol over de immuniteiten a contrario), maar de Gemeenschap die eveneens aan-

sprakelijk zou zijn zou zich kunnen beroepen op haar jurisdictie-immuniteit.

31. Een agent tenslotte die een fout heeft begaan buiten de uitoefening van zijn functies zal eveneens mogen gedaagd worden vóór een nationale rechtbank alhoewel art. 40 al. 3 over dit punt zwijgt. De immuniteit van die agenten betreft inderdaad slechts de akten die verricht werden in hun officiële hoedanigheid (art. 11 van het protokol over de immuniteiten) (in die zin: Dumon en Rigaux, art. cit. 1959, p. 11; I.R.I. op. cit. p. 227 en 228).

§ 5. *Aansprakelijkheid van de E.G.K.S. voor een feit dat bestaat uit een onregelmatige beslissing in de zin van art. 33.*

32. Krachtens art. 33 is het Hof van justitie bevoegd de beslissingen van de Hoge autoriteit te vernietigen wegens onbevoegdheid, schending van substantiële vormen, schending van het verdrag en van elke rechtsregel in betrekking met zijn toepassing, of wegens machtsafwendings.

Eenmaal de beslissing vernietigd, zendt het Hof de zaak terug vóór de Hoge autoriteit. Deze moet eerst de maatregelen treffen die de vernietigende beslissing met zich brengt; vervolgens moet ze de geleden schade herstellen op de voorwaarden en de manier die nu onderzocht zullen worden.

In het Belgische en Franse recht is in het algemeen de rol van de administratieve rechtbank afgelopen, eenmaal dat de akte van het openbaar bestuur werd vernietigd, alhoewel de Franse Raad van State soms aan het bestuur richtlijnen voor de te volgen handelwijze geeft, maar dan in de overwegingen van het vernietigingsarrest (Rivero, op. cit. p. 230).

In het recht van de E.G.K.S. zendt het Hof van justitie de zaak terug naar het bestuur. Evenals de eiser en de derden moet dit in aanmerking nemen dat de akte «erga omnes» vernietigd is en iedereen zal er de gevolgen uit trekken als naar recht.

33. Het verdrag legt hier aan de Hoge autoriteit een nauwkeurige verplichting op, mits de volgende voorwaarden verwerkelijkt zijn.

a) de vernietigde beslissing moet door het Hof erkend zijn als «behept met een fout die van nature de aansprakelijkheid van de Gemeenschap met zich brengt».

b) de schade moet *rechtstreeks* en *bijzonder* zijn,

c) die schade moet geleden geweest zijn door een *onderneming* of een groep ondernemingen.

a) *Een fout.*

34. Het mag geen dienstfout zijn of een persoonlijke fout maar wel een fout «die de verantwoordelijkheid van de Gemeenschap met zich brengt». Men kan moeilijk onduidelijker zijn — alleen de rechtspraak van het Hof zal allengs de grenzen van dit begrip kunnen trekken. — Men kan er ten hoogste a contrario uit afleiden dat elke schending van het verdrag die een vernietiging vermag teweeg te brengen niet noodzakelijk de aansprakelijkheid met zich brengt.

Het oorspronkelijk ontwerp voorzag een «zware fout». En het was slechts op de vooravond van de ondertekening van het verdrag, op 17 april 1951, dat op voorstel van de Duitse delegatie, die termen door de huidige termen werden vervangen (Much. op. cit. p. 62).

Deze gelijken op die waarvan de Franse Raad van State gebruik maakt om de dienstfout te kenmerken. Het Hof van justitie zou aldus een gelijkaardige vrijheid

hebben om de noodzakelijke graad van de ernst der fout te appreciëren. Het gaf er reeds voorbeelden van in verband met de toepassing van art. 40.

De Heer Much die een doordringende analyse van art. 34 uitwerkte, maakt een reeks veronderstellingen: (op. cit. p. 62 en 63).

— Is er *vrijwillige* schending van het verdrag, dan zal de Gemeenschap verantwoordelijk zijn.

— Hetzelfde zal gelden indien de fout zo *ernstig* is dat de beslissing in niets beantwoordt aan de eisen van een regelmatige administratie.

— Is er *nalatigheid* dan zal men rekening moeten houden met de ijver en de wijsheid die men normaal verwachten kan van een administratie die over belangen moet waken die van zulk gewicht zijn, maar die anderzijds ook van die aard zijn dat er meer dan waar ook aanleiding kan zijn tot vergissing in de beoordeling.

— Werden er substantiële vormen geschonden, dan zal er geen aanleiding zijn tot schadeherstel, indien voor het overige de beslissing met het recht overeenstemt; want de Hoge Autoriteit kan deze beslissing regulariseren.

Hoe juist deze meningen ook mogen zijn, kunnen ze slechts ten titel van inlichting gelden. Concrete gevallen kunnen zich voordoen, namelijk in de laatste hypothese, die tot een andere oplossing kunnen leiden. De tweede beslissing zal normaal geen retroactief effect hebben. De mogelijkheid blijkt niet altijd uitgesloten te kunnen worden van een schade die berokkend wordt door een beslissing behept met een vormgebrek.

b) *Een rechtstreekse en bijzondere schade.*

35. In tegenstelling tot art. 40, bepaalt art. 34 dat de schade tegelijkertijd *rechtstreeks* en *bijzonder* moet zijn (cfr. supra).

Het begrip van *rechtstreekse* schade — dat niet hetzelfde is in Duits recht — sluit de secundaire en verre gevolgen van het feit dat de aansprakelijkheid deed ontstaan niet uit. Noodzakelijk, doch voldoende is het rechtstreeks oorzakelijk verband tussen de schade en de fout (Much. op. cit. p. 64).

Een *bijzondere* schade is vereist, want zo de opstellers van het verdrag de schade in beschouwing hadden willen nemen die geleden werd door alle ondernemingen, dan waren de financiële gevolgen onvoorzienbaar geweest en ze zouden, op paradoxale wijze, precies op de ondernemingen wegen, want, vermits de fondsen van de Hoge autoriteit essentieel voortkomen uit afnemingen van productie van kolen en staal, zou een auto-indemnificatie ontstaan (art. 49 verdrag; Much, op. cit., p. 64).

c) *Moet de schade geleden zijn door een «onderneming» of door een groep ondernemingen?*

36. Onderneming, in de zin van het verdrag, is deze die een werkzaamheid ontwikkelt van *productie* op gebied van kolen en staal binnen de grondgebieden der staten-leden en de Europese gebieden waarvan een ondertekenende staat de buitenlandse betrekkingen verzekert (art. 80).

d) *Moet de beslissing ook eerst vernietigd geweest zijn?*

37. Deze voorwaarden voor de aansprakelijkheid van het openbaar bestuur geldt noch in het Franse noch in het Duitse recht (Much op. cit. p. 60), noch in het Belgische recht. De tekst zelf van art. 34 nochtans («In geval van vernietiging...» «Schade rechtstreeks voortvloeiend uit de vernietigde beslissing of aanbe-

veling...»), het feit dat hij onmiddellijk volgt op art. 33 dat de procedure tot vernietiging regelt en dat hij dus logisch als voorwerp heeft zekere gevolgen van de vernietiging te bepalen, brengt er toe te beschouwen dat de toepassing van art. 34 ondergeschikt is aan de vernietiging van de beslissing die schade toebracht (I.R.I. op. cit. p. 228; G. van Hecke, La Structure institutionnelle de la cour, J.T. 1951, 277; Reuter op. cit., n° 93; Much op. cit. p. 60).

De gevolgen hiervan zijn belangrijk want er zal geen aanleiding zijn tot schadeherstel bij toepassing van art. 34 eens dat de beslissing definitief werd, hetzij dat de eis tot vernietiging verworpen werd, hetzij dat de termijn van één maand (art. 33 in fine), om de procedure in te zetten, verlopen is.

Zulkdanig zijn de gevolgen dat de Heer Roemer meent dat de eisers die een procedure tot vernietiging kunnen beginnen zelfs zonder dit recht uitgeoefend te hebben, hun recht op schade rechtstreeks mogen doen gelden. Hij beschouwt namelijk de hypothese waarin de schade slechts zou ontstaan na verloop van de termijn (besluiten in zake Vloeberghs). Zeker en vast is deze opinie in billijkheid te verdedigen, maar men mag zich afvragen of het niet meer in overeenstemming zou zijn met de tekst van art. 34, deze eis tot schadevergoeding op art. 40 te steunen (cfr. infra n° 43).

Verplichtingen van de Hoge autoriteit.

38. Wanneer deze voorwaarden verenigd zijn, moet de Hoge autoriteit gebruik maken van de machten die het verdrag haar toekent en maatregelen nemen van die aard dat ze een billijke vergoeding van de schade verzekeren. «Voorzover nodig» moet ze een «juiste vergoeding toekennen».

Daaruit volgt dat, in tegenstelling tot de beginselen van het Duitse, Belgische en Franse recht en tot de algemene regel van art. 40 eerste lid van het verdrag, de onderneming die schade leed geen recht heeft, in hoofdorde, op een geldelijke vergoeding, doch op een vergoeding in natura. In al de mate van het mogelijke heeft ze recht op het herstel van de toestand waarin ze zich zou bevonden hebben indien de vernietigde beslissing niet was tussengekomen of althans in een gelijkaardige toestand (I.R.I. op. cit. p. 22 verslag van de Franse afvaardiging, p. 39; Much op. cit. p. 65). Indien, bij voorbeeld, de vernietigde beslissing een lening weigerde aan een onderneming om redenen die als onwettig worden bestempeld dan zou de lening toegekend moeten worden, tenzij er andere wettelijke redenen zouden bestaan om deze te weigeren (cfr. Much, op. cit. p. 56).

Indien vermeerderingen van afhoudingen opgelegd zouden geweest zijn door een vernietigde beslissing, in voorwaarden tegengesteld aan deze van art. 50 van het verdrag, dan zouden deze gerestitueerd moeten worden.

39. Vanzelfsprekend, kan de Hoge autoriteit alleenlijk van de machten gebruik maken *haar door het verdrag toegekend* om dit schadeherstel in natura te verzekeren.

Krachtens art. 54 al. 5 van het verdrag, kan de Hoge autoriteit ertoe gebracht worden een advies te geven dat als beslissing geldt over het financieringsprogramma van een onderneming. Deze zou zich bijgevolg de toelating kunnen zien weigeren te ontleen voor de verwerkelijking van dat programma. Wanneer dit «advies» vernietigd zou worden en ondertussen de onderneming geen geldschieder zou gevonden hebben, dan zou de Hoge Autoriteit zelf het krediet moeten toestaan, door de machten te gebruiken die art. 34 eerste lid haar toekent. Maar dit krediet zou niet genomen

kunnen worden uit het reservefonds voorzien door art. 51, derde lid, dat niet gebruikt kan worden voor «leningen aan ondernemingen, onder welke vorm ook» (Much, op. cit. p. 65).

40. Quid, wanneer de Hoge Autoriteit zou weigeren de adequate maatregelen te nemen? Zou het Hof van justitie haar ertoe kunnen dwingen, op aanvraag der belanghebbenden? Door art. 34 in fine zelf wordt dit uitgesloten, waar het bepaalt dat indien de Hoge autoriteit nalaat «binnen redelijke termijn» deze maatregelen te treffen, de mogelijkheid bestaat een eis tot schadevergoeding in te stellen voor het Hof. Deze eis is er natuurlijk op gericht geldelijke vergoeding te verkrijgen voor de schade door de vernietigde beslissing veroorzaakt.

Mag de eis er ook op gericht zijn vergoeding te bekomen voor de schade die veroorzaakt zou worden door de weigering de schade in natura te vergoeden? (in die zin Much op. cit. p. 66). Het schijnt van niet. Art. 34 vormt een geheel. Als voorwaarde voor de aansprakelijkheid stelt het o.a. een rechtstreekse schade voortspruitend uit een vernietigde beslissing behept met een door het Hof erkende fout, die van die aard is dat ze de verantwoordelijkheid van de Gemeenschap met zich brengt. De schade die eventueel zou voortspruiten uit de weigering van de Hoge autoriteit om de noodzakelijke maatregelen te treffen voor het schadeherstel beantwoordt niet aan die voorwaarden — zo men hierop een eis wil gronden, dan zou men zich moeten beroepen op art. 40.

Begaat de Hoge Autoriteit geen dienstfout door na te laten een verbintenis haar door het verdrag opgelegd uit te voeren? Deze is een van de moeilijkheden die geschapen werden door de dualiteit van de aansprakelijkheidsregimes. We zullen er onmiddellijk andere zien.

§ 6. Enkele moeilijkheden voorspruitende uit de dualiteit der aansprakelijkheidsregimes.

41. Door een bijzonder aansprakelijkheidsregime te scheppen voor het geval der schade die voortspruit uit een vernietigde beslissing, hebben de opstellers van het verdrag de strenge gevolgen willen verzachten die logischerwijze zouden voortvloeien uit het retroactief karakter van de uitgesproken vernietiging (cfr. verslag van de Franse afvaardiging 1951, p. 38; Lagrange, Cour de Justice de la Communauté Européenne, Rev. dr. public 1954, p. 427).

Doch de dualiteit der regimes moest noodzakelijkerwijze moeilijkheden doen ontstaan. Enkele werden reeds hiervoor aangestipt (zie supra n° 14, 37 en 40). Over andere zullen we het hier in het kort hebben:

42. a) Het schijnt vast te staan dat een onderneming die de vernietiging bekam van een beslissing van de Hoge autoriteit haar rechten op schadevergoeding slechts kan doen gelden door zich te steunen op art. 34 (Conclusies Roemer in zake Vloeberghe, Jur. VII; Conclusies Lagrange, in zake Meroni, Jur. VII), en niet op art. 40.

43. b) Zijn de regels van art. 34 eveneens toepasselijk wanneer een beslissing *onwettelijk* verklaard werd bij wijze van *exceptie*? De Heer Lagrange denkt van ja, tenminste in het geval waarin de Hoge autoriteit de beslissing wijzigde in de mate der onwettigheden erkend door het Hof (Jur. VII in zake Meroni). Zo men deze mening bijtreedt — die nochtans niet met de termen van art. 34 strookt, die een vernietigde beslissing veronderstelt en geen nietige of *gewijzigde* — zouden er geen formele redenen zijn er anders over te

beslissen in het geval waarin de Hoge autoriteit een gelijkaardige beslissing niet zou intrekken.

Zou men anderzijds de eis van gemeen recht gegrond op art. 40 niet moeten toelaten, indien art. 34 niet zou toegepast worden? Hebben de opstellers van het verdrag inderdaad hun wil niet willen tonen door de algemeenheid der termen van deze bepaling dat elke schade zou vergoed worden?

Doch de toepasselijkheid van art. 40 in dergelijke veronderstelling zou voor gevolg hebben dat een onderneming, in plaats van de vernietiging aan te vragen van een beslissing die haar schade toebrengt, en onderworpen te worden aan de strengere voorwaarden van art. 34, vrijwillig de termijn voor vernietiging zou laten voorbijgaan om op een meer gemakkelijke manier schadevergoeding te bekomen op basis van art. 40. Zou het geen misbruik zijn deze tekst aldus te gebruiken, en zou het geen verdraaiing zijn van art. 34 en een miskenning van de «ratio legis»?

Het Hof heeft zich niet openlijk uitgesproken op dit punt. Impliciet nochtans schijnt het de toepassing van art. 40 uit te sluiten, door «het probleem van de wettelijkheid of de onwettelijkheid der beslissingen meteen opzij te schuiven» in het geval waarin de eis gegrond is op art. 40 (Meroni 13.7.61, Jur. VII).

44. c) Wanneer de oorzaak van de schade te vinden is in een beslissing die een gebrek vertoont (art. 34), zouden dan de *andere personen* dan de ondernemingen of de groepen van ondernemingen bedoeld door art. 34, de aansprakelijkheid van de Hoge autoriteit niet kunnen inroepen op grond van art. 40?

Het is een dubbele vraag: hebben ze de noodzakelijke *hoedanigheid* om de eis in te stellen? kan een *dienstfout* in de zin van art. 40 al. 1 bestaan uit de onwettelijkheid van een beslissing? Wat het eerste punt betreft heeft het Hof zich ondubbelzinnig uitgesproken in bevestigende zin, om reden der algemene termen van art. 40 (Vloeberghe, *ibid.*, zie supra n° 7).

Wat nu het tweede punt betreft, heeft het Hof er zich toe beperkt in het arrest Vloeberghe vast te stellen dat het niet geroepen was zich uit te spreken over de vraag of de beweerde onwettelijkheid van een akte die niet vernietigd werd mag ingeroepen worden, op zichzelf, als zijnde een fout die recht op schadeherstel met zich brengt op basis van art. 40 (*ibid.*).

Het heeft zonder twijfel in het arrest Meroni, zoals we gezien hebben, het probleem van de wettelijkheid op zij geschoven, maar het geval lag er anders, vermits de eis werd ingeleid door een «onderneming» in de zin van art. 80, terwijl in het arrest Vloeberghe, de eiseres die hoedanigheid niet bezat (Rec. VII).

Het wil ons als zeker voorkomen dat in het beschouwde geval de dienstfout ook mag bestaan uit de onwettelijkheid van een beslissing. Hoe inderdaad aan derden het recht ontzeggen vergoeding te vragen voor schade door een onwettelijke beslissing geleden, terwijl ze anderzijds het recht niet hebben de vernietiging te vragen en terwijl de termen van art. 40, al. 1, we stippen het eens te meer aan, algemeen zijn? (in deze zin: Reuter op. cit. n° 93; contra: «Rapport de la délégation française p. 39»).

De Heer Roemer verdedigt eveneens deze opvatting. Hij schrijft: «In dit verband heeft verzoekster terecht een beroep gedaan op de rechtspraak van het Hof, ingevolge welke artikel 40 ook werd toegepast indien de handelingen van een gemeenschapsorgaan aan het Verdrag werden getoetst of indien de wettigheid van een beschikking ter beoordeling stond». (Jur. VII, p. 476).

«Artikel 34 betreft slechts laatstgenoemde categorie en haar aanspraken op schadevergoeding, terwijl daar-

entegen de beroepen van andere belanghebbenden uitsluitend naar artikel 40 behoren te worden behandeld». (Jur. VII; p. 478).

45. d) Vereist art. 40 zoals art. 34 een *bijzondere* schade?

Art. 40 vereist deze voorwaarde niet en staat zelfs tegenover art. 34, vermits het vermeldt «Onder voorbehoud der bepalingen van art. 34 al. 1...», hetwelk het bijzonder karakter der schade vereist (cfr. arrest Vloeberghs).

De Heer Roemer meent dat de voorwaarde van een bijzondere schade «bij wijze van interpretatie» ook op art. 40 kan toegepast worden omdat dit «voortvloeit uit de structuur van de Gemeenschap die vanuit financieel opzicht slechts berust, op de ondernemingen die kolen en staal voortbrengen». De Heer Lagrange meent integendeel dat deze interpretatie niet alleen tegenstrijdig zou zijn met de tekst maar zou stuiten op het solidariteitsprincipe dat aan de basis ligt van de Gemeenschap.

Deze mening blijkt verkieslijker en het schijnt wel dat het Hof tenminste impliciet gemeend heeft dat art. 40 geen bijzondere schade vereiste (Vloeberghs - zie nochtans: supra beschouwing omtrent arrest Meroni n° 15).

46. e) Kunnen de ondernemingen of groepen ondernemingen geen eis tot schadevergoeding instellen op grond van art. 40 in de gevallen waarin ze het recht niet hebben de *vernietiging* te vragen van de beslissing die hun schade toebrengt, en aldus onrechtstreeks zijn verhinderd, zo niemand de vernietiging vraagt, vergoeding te bekomen op grond van art. 34?

Inderdaad kunnen ondernemingen of verenigingen van ondernemingen de vernietiging van *algemene* beslissingen slechts vragen wegens «machtsafwendings van hunnen opzichte». Alleen de lidstaten of de raad mogen er de vernietiging van vragen wegens onbevoegdheid, schending van substantiële vormen, schending van het verdrag of van elke rechtsregel die op zijn toepassing betrekking heeft (art. 33). Zo dezen nalaten de vernietiging aan te vragen, kan de onderneming die, beroofd van elke mogelijkheid tot schadeherstel voorzien door art. 34, tenminste de eis instellen die voorzien is door art. 40?

Men zou bevestigend kunnen antwoorden om dezelfde redenen die we zoëven in beschouwing namen om de eis toe te laten op basis van art. 40 door personen die niet bedoeld werden in art. 34 en die schade leden wegens de onwettelijkheid van een beslissing.

Art. 34 wijkt af van het algemeen beginsel der aansprakelijkheid door art. 40 vooropgezet. Moeten de uitzonderingen niet van stricte interpretatie zijn: «odiosa sunt restringenda»? Zou het niet onbillijk zijn, na de ondernemingen het recht ontnomen te hebben de vernietiging van algemene beslissingen aan te vragen behalve in één geval (art. 33), hun recht op schadevergoeding ondergeschikt te maken aan een vernietiging, die ze zelfs niet mogen aanvragen, terwijl gelijk welke derde vergoeding mag eisen voor zijn schade zelfs indien deze veroorzaakt werd door een onwettelijke algemene beslissing?

Het wil ons nochtans voorkomen dat *dit recht hun onthouden moet worden*, maar niet om de redenen die door de Heer Much weerhouden worden wanneer hij schrijft «Wie aus dem Einleitungssatz des art. 40 "Sous réserves des dispositions de l'art. 34 al. 1..." hervorgeht kommt eine Anwendung des Art. 40 neben Art. 34 nicht in Betracht» (op. cit. p. 61). Het gaat hier inderdaad niet om een gelijktijdige toepassing van deze twee bepalingen maar om de toepassing van art. 40

daar waar art. 34 niet zou toegepast worden. Daarenboven wordt er voorbehoud gemaakt voor de beschikkingen van art. 34 eerste lid, maar niet voor deze van art. 33 krachtens dewelke de ondernemingen het recht niet bezitten de vernietiging aan te vragen van algemene beslissingen.

De redenen die tot een negatief besluit leiden zouden de volgende kunnen zijn. Het eerste lid van art. 34 beoogt de schade veroorzaakt door een beslissing of aanbeveling zonder nadere omschrijving. Het dekt dus ook deze veroorzaakt door een *algemene* beslissing. Zou het daarenboven niet paradoxaal zijn dat de ondernemingen gemakkelijker vergoeding zouden kunnen bekomen voor schade veroorzaakt door een algemene beslissing waarvan ze de vernietiging niet kunnen aanvragen dan voor schade veroorzaakt door een individuele beslissing? Is het de strekking van het Franse en Belgische recht niet in elk geval de vergoeding te beperken voor schade veroorzaakt door een algemene akte? Hebben niet de opstellers van het verdrag precies het bijzonder karakter van de schade geëist, met het oog vooral op algemene beslissingen die normalerwijze een algemene schade zouden veroorzaken, aan alle ondernemingen gemeen? Is tenslotte het doel van art. 34 niet de aansprakelijkheid van de E.G.K.S. ten opzichte van de ondernemingen te begrenzen om te zware financiële lasten te voorkomen die tenslotte toch op de ondernemingen zelf zouden wegen?

46. f) Zou een *deliberatie* van de vergadering of van de raad die schade zou veroorzaken aanleiding kunnen geven tot vergoeding en zo ja, op grond van art. 34 of van art. 40?

Art. 34 beoogt slechts de beslissingen of aanbevelingen van de Hoge autoriteit. Het kan hier dus niet toegepast worden (vergelijk Louis Delvaux «La cour de justice de la Communauté européenne du charbon et de l'acier» 1956, p. 30).

Anderzijds, luidt het eerste lid van art. 40 algemeen: bedoelt «een dienstfout van de Gemeenschap» ook niet noodzakelijkerwijze een fout begaan door de vergadering of de raad die er de instellingen van zijn? Het Hof heeft deze vraag reeds in de bevestigende zin beantwoord wat de vergadering betreft (arrest Algera 12.7.57, Jur. III, p. 87).

B. *Europese Economische Gemeenschap en Euratom.*

47. Op 25 maart 1957, werden de twee verdragen van Rome ondertekend die respectievelijk het leven schonken aan de Europese Economische Gemeenschap en aan Euratom. In dezelfde bewoordingen geven art. 178 en 215 al. 2 van het verdrag van de E.E.G., art. 151 en 188 al. 2 van het verdrag van Euratom bevoegdheid aan het Hof van Justitie in niet contractuele zaken.

Om het exposé niet te verzwaren zullen we hier slechts de bepalingen van de E.E.G. onderzoeken, maar ze zijn *dezelfde* als deze van Euratom.

Het bedoelde Hof van justitie is krachtens de conventie van Rome van 25 maart 1957 een enige jurisdictie, gemeen aan de drie Europese Gemeenschappen, die het Hof voorzien door art. 32 van het verdrag van de E.G.K.S. vervangt (art. 3 en 4).

48. In gelijke bewoordingen bepalen art. 215 al. 2 van het verdrag over de Gemeenschappelijke markt en art. 188 al. 2 van het verdrag van Euratom:

«Inzake de niet-contractuele aansprakelijkheid moet de gemeenschap overeenkomstig de algemene beginselen welke de rechtsstelsels der Lid-Statens gemeen hebben,

de schade vergoeden die door haar instellingen of door haar personeelsleden in de uitoefening van hun functies is veroorzaakt.»

Niet-contractuele verantwoordelijkheid.

49. Zoals in het verdrag van de E.G.K.S. gaat het in werkelijkheid over de delictuele of quasi-delictuele aansprakelijkheid, met uitsluiting van de contractuele aansprakelijkheid die geregeld is bij art. 215, en van de verbintenissen die een andere oorzaak hebben zoals de zaakwaarneming of de verrijking zonder oorzaak (A. Heldrich «Die allgemeinen Rechtsgrundsätze der ausserverträglichen Schadenshaftung im Bereich der Europäischen Wirtschaftsgemeinschaft, 1961, p. 10).

1. *Gemeenschappelijke Algemene Beginselen.*

50. Stoutmoedig is de formulering, en hard de taak. Het Hof zal also de *gemeenschappelijke* algemene beginselen moeten ontwaren van de rechtssystemen der lidstaten. Wil dit zeggen dat indien een of ander algemeen beginsel niet zou te vinden zijn in een enkele nationale wetgeving, het Hof dit zou moeten verworpen? Ja zeker, in principe, vermits het zou ophouden gemeenschappelijk te zijn. Door dit artikel op strakke wijze toe te passen zou het Hof er aldus toe gebracht worden «het meest restrictieve nationale recht» toe te passen. (G. Croquez, *Aspects juridiques du Marché Commun, Le Droit Européen* 1958, p. 67; A. Heldrich, op. cit. p. 19).

In werkelijkheid bedoelt de tekst niet, en had niet, zonder in het absurde te glijden, kunnen bedoelen alle gemeenschappelijke *bepalingen* van positief recht der lidstaten, doch slechts de *algemene beginselen*. Hiervan is de definitie door het verdrag niet gegeven, en het Hof zal vrij hun inhoud appreciëren.

Gaat het om absoluut algemene beginselen zoals deze welke ten minste bepaalde nationale rechtspraken hebben blootgelegd, zelfs bij afwezigheid van tekst? (Odent. op. cit. p. 836); «De toepassing van Algemene rechtsbeginselen in de administratieve jurisprudentie» Brugge, juni 19-1, *passim*). In dit geval, zou het Hof de gemeenschappelijke beginselen van art. 215 al. 2 tot het wezenlijke beperken, en het zou voor het overige praetoriaans te werk gaan in functie van de eigen natuur van de Gemeenschap en haar bijzondere eisen.

51. Gaat het om gemeenschappelijke algemene beginselen, die de aansprakelijkheid van het openbaar bestuur beheersen, van de functionarissen of van de particulieren?

De beginselen in betrekking met de aansprakelijkheid van de functionarissen hoeven niet in aanmerking genomen te worden, vermits het hier gaat over de persoonlijke aansprakelijkheid der agenten van de Gemeenschap — buiten beschouwing gelaten door het verdrag — doch over de aansprakelijkheid van de Gemeenschap uit hoofde van haar agenten (A. Heldrich op. cit. p. 18).

Moeten daarom de gemeenschappelijke beginselen in zake de aansprakelijkheid van het openbaar bestuur uitgesloten worden, en dient men zich uitsluitend te houden aan deze die de aansprakelijkheid der fysische personen beheerst? Het is het vertrekpunt van de rechtsvergelijkende studie van de Heer Heldrich.

Men heeft moeite hem in zijn redenering te volgen wanneer hij beweert dat de aansprakelijkheidsregels van de Gemeenschap qualitate qua op voldoende en uitsluitende wijze bepaald zijn in art. 215, en dat het dus volstaat de algemene beginselen te vergelijken van

de aansprakelijkheid der fysische personen in de zes rechtssystemen en na deze analyse slechts als algemene beginselen te beschouwen de meest restrictieve regels van positief recht.

Het wil ons daarentegen voorkomen dat a) art. 215 tweede lid tot voorwerp heeft een algemene regel van aansprakelijkheid voorop te stellen van een juridische persoon die, wanneer hij geen staat is, attributen van openbare macht bezit (cfr. vonder Groeben - von Boeck, *Kommentar zur E.W.G. Vertrag T. II*, noot 12 sub, art. 215).

b) de gemeenschappelijke algemene beginselen over aansprakelijkheid deze zijn die de aansprakelijkheid van het openbaar bestuur betreffen in ieder van de zes lidstaten,

c) de algemene beginselen niet alle positiefrechtelijke bepalingen der zes landen dekken (cfr. supra n° 50); in alle geval mag men zich de vraag stellen of ze niet eveneens gezocht moeten worden in het aansprakelijkheidsregime dat in het leven geroepen werd door het verdrag van de E.G.K.S., dat deel uitmaakt van het interne recht der zes lidstaten.

2. *Schade veroorzaakt door de instellingen of hun agenten in de uitoefening van hun functies.*

52. De instellingen van de Gemeenschappelijke markt en van Euratom zijn zeker de vergadering (enig), de raad (der ministers), de commissie, het Hof van justitie (enig) (art. 4 verdrag E.E.G. en art. 3 verdrag Euratom), doch ook het Economisch en sociaal comité (enig) (art. 193 sq verdrag E.E.G. en art. 3 verdrag Euratom) (conv. 25 maart 1957, art. 1, 3 en 5).

b) *Agenten.*

53. Het zijn allen agenten en functionarissen in de zin van art. 212 van het E.E.G.-verdrag en van art. 11 tot 15 van het protocol op de voorrechten en immuniteiten van de Gemeenschappelijke markt van 17 april 1957. Zijn uitgesloten de rechters van het Hof van justitie en de advocaten-generaal (Statuut Hof van justitie).

Wat gedacht over de agenten die geen statuut hebben maar aangeworven werden bij contract, inbegrepen diegenen die de macht niet hebben de Gemeenschap te verbinden? De Heer Heldrich meent dat ook zij bedoeld werden (op. cit. p. 10).

c) «*In de uitoefening van hun functies*».

54. Is dit stuk van de zin toepasselijk op de instellingen en de agenten, of slechts op de agenten? In het eerste geval, zou er een aanzienlijke beperking uit volgen van de aansprakelijkheid der instelling. Men herinnert zich dat art. 40 van het E.G.K.S.-verdrag doelt op de schade veroorzaakt «in de uitoefening van dit verdrag door een dienstfout van de Gemeenschap» of «door een persoonlijke fout van een agent in de uitoefening van zijn functies».

Moet men bij analogie het beschouwde artikel niet interpreteren alsof het slechts de schade zou bedoelen veroorzaakt in de uitoefening van hun functies door de instellingen en de agenten? Zekere auteurs zijn deze mening toegedaan (Groeben en Boeck, op. cit. T. II, p. 361).

Zo eruit voortspruit dat aldus een overdreven uitbreiding zou gegeven worden aan de aansprakelijkheid van de Gemeenschap, zal men niet vergeten dat zij geapprecieerd wordt volgens de algemene beginselen aan de lidstaten gemeen, en dat het Hof dat «volens, nolens» praetoriaans zal moeten te werk gaan, er

ongetwijfeld zal toe gebracht worden een fout te vereisen (Croquez, art. cit. p. 69; Heldrich op. cit. p. 143; contra: Lagrange, Les actions de justice dans le régime des communautés européennes, Sociaal economische wetgeving 1962, p. 99). Spijt de moeilijkheden die het Hof zal tegenkomen om de zes verschillende wetgevingen een gemene deler te geven, zal het er noodzakelijkerwijze toe gebracht worden de ernst van de fout af te wegen, volgens elk geval ongetwijfeld en volgens de moeilijkheden van de uitgeoefende werkzaamheid. Aldus is men niet zo ver van het systeem van art. 40 van het E.G.K.S.-verdrag (Lagrange *ibid.*, p. 99).

55. Stippen we nochtans aan dat het Hof zonder twiifel een instelling van de Gemeenschappelijke markt is (sectie 4, Hoofdst. I «De Instellingen»). Theoretisch dus geven art. 178 en 215 tweede lid, het Hof bevoegdheid kennis te nemen van gedingen betreffende herstel van schade door het Hof zelf veroorzaakt.

Het vergt wat moeite de gevolgen hiervan aan te nemen. Want ofwel spreekt het Hof een arrest uit binnen de grenzen van zijn bevoegdheid, en men ziet moeilijk in hoe het schadevergoeding zou toekennen aan de eiser die zich zou beklagen over de schade hem door een arrest aangedaan ofwel treedt het Hof buiten zijn bevoegdheid. Hoe zou het alsdan zijn vergissing kunnen erkennen, wanneer er kans van tegenstrijdigheid zou bestaan tussen het arrest dat de schade zou veroorzaakt hebben en datgene dat het herstel er van zou bevelen, vermits beide uitvoerende kracht bezitten (art. 187).

In werkelijkheid moet de veronderstelling opzij geschoven worden. Door haar eigen natuur kan de jurisdictionele werkzaamheid geen aanleiding geven tot aansprakelijkheid (Cambier, Aansprakelijkheid van openbare besturen, Adm. Lex. p. 59, n° 96; Vedel op. cit. p. 257).

* * *

56. Door aan te nemen dat art. 215 tweede lid enerzijds de schade beoogt veroorzaakt door de instelling en anderzijds deze veroorzaakt door «agenten in de uitoefening van hun functies», verdwijnen niet alle moeilijkheden. Wat moet er verstaan worden door schade veroorzaakt «in de uitoefening der functies»? Indien men naar de gemeenschappelijke algemene beginselen moet teruggrijpen, valt het zeer moeilijk zich uit te spreken. Van der Groeben en von Boeck, wiens opvatting het is, menen nochtans nu reeds dat de schade veroorzaakt *bij gelegenheid* van de functies niet bedoeld werd door het artikel (op. cit. p. 365, n° 12 en 13; in die zin ook A. Heldrich op. cit. p. 11). Wohlfarth sluit ze ook uit, al geeft hij toe dat art. 215 tweede lid niet alleen de schade dekt veroorzaakt door dienstfouten in de zin van het Franse recht maar zich ook kan uitstrekken tot de schade die zou veroorzaakt worden door persoonlijke fouten in de zin van het Franse recht (op. cit. p. 566 n° 10). Deze omvatten nochtans ook elke fout van de agent die niet vrij zou zijn van elke band met de dienst.

Men mag zich afvragen of het Hof aan de uitdrukking «in de uitoefening van zijn functies» niet dezelfde interpretatie zal geven als aan de gelijkaardige termen van art. 40 tweede lid van het E.G.K.S. verdrag. Het zou kunnen aarzelen dit te doen indien men in acht neemt dat de systemen een wezenlijk verschil vertonen. De E.G.K.S. kan slechts gehouden zijn tot een billijke vergoeding, indien de agent zelf de partij die schade leed niet vergoedt. De E.E.G. is daarentegen aansprakelijk voor de schade door haar agenten veroorzaakt in de uitoefening van hun functies.

Anderzijds nu zou het toch daartoe kunnen neigen om reden van een motief uit het verdrag af te leiden. Art. 214 legt de agenten het beroepsgeheim op. Een agent verklapt buiten de diensturen geheime inlichtingen. Valt het niet aan te nemen dat de Gemeenschap de aldus veroorzaakte schade zou vergoeden? Het is de mening van Wohlfarth (op. cit. p. 367). Nochtans is de schade natuurlijk niet in de uitoefening van de functies ontstaan. Het geschiedde evenmin *terwijl* hij zijn functies uitoefende. Maar er is een band met de dienst en men kan zeggen dat de schade veroorzaakt werd *bij gelegenheid* van de uitoefening der functies.

57. *De persoonlijke aansprakelijkheid der agenten* van de E.E.G. ten opzichte van derden is door het verdrag niet voorzien, terwijl dit wel het geval is in het E.G.K.S.-verdrag (art. 40. tweede lid).

Art. 11 van het protocol over de voorrechten en immuniteiten schenkt hun jurisdictie-immuniteit voor de akten die ze stellen, hun woorden en geschriften inbegrepen, in hun officiële hoedanigheid, zelfs na het ophouden van hun functies. Ongetwijfeld laat art. 7, tweede lid, van het protocol aan elke instelling toe deze immuniteit op te heffen, in alle gevallen waarin ze meent dat de opheffing van die immuniteit niet tegenstrijdig is met de belangen van de Gemeenschap (art. 13, zelfde protocol). Volgens von der Groeben en von Boeckh (op. cit. p. 366, n° 13b) en Wohlfarth (op. cit. p. 567, n° 11), zou het echter tegenstrijdig zijn aan de nationale rechtbanken de zorg over te laten te beslissen of de agenten schade hebben veroorzaakt in de uitoefening van hun functies, terwijl het aan het Hof voorbehouden is te beslissen of de Gemeenschap verbonden is door gelijkaardige akten.

Deze mening blijkt gevolgd te moeten worden. Deze immuniteit schaadt in feite niet de derde die schade ondervond, vermits hij een eis tegen de Gemeenschap kan inleiden vóór het Hof. De tegengestelde oplossing zou anderzijds in feite praktisch het gevolg hebben art. 178 te verdraaien, dat uitsluitende bevoegdheid geeft aan het Hof voor het herstel door de gemeenschap van de schade veroorzaakt door de agenten in de uitoefening van hun functies.

Aan dit laatste argument zou men kunnen tegenwerpen dat de agent ondanks het stilzwijgen van het verdrag op dit punt persoonlijk zou kunnen vervolgd worden vóór het Hof (F. Dumon et F. Rigaux, art. cit. Ann. de Dr. et de Sc. Pol. 1959, p. 13). Dit is niet zeker: enerzijds geeft het E.E.G. verdrag in tegenstelling met art. 40 van het E.G.K.S.-verdrag niet uitdrukkelijk bevoegdheid aan het Hof op dit punt; anderzijds is de jurisdictie-immuniteit voor de akten die gedaan werden in officiële hoedanigheid, algemeen, met de enige uitzondering van de gevallen voorzien bij art. 179 en 215 van het verdrag welke niet de bevoegdheid van het Hof ten hunnen opzichte voorzien.

De rechters en de advocaten-generaal van het Hof van justitie genieten van de jurisdictie-immuniteit (art. 3 en 8, protocol over het statuut van het Hof van Justitie). Deze immuniteit is dus in beginsel absoluut. Ze blijven ervan genieten zelfs na het ophouden van hun functies voor wat betreft de akten door hen «in officiële hoedanigheid» volbracht (*ibid.*).

Hun immuniteit kan opgeheven worden door het Hof in voltallige zitting (*ibid.*).

Wanneer na het opheffen der immuniteit een strafrechtelijke aktie werd ingezet, is de bevoegde rechtbank de instantie die bevoegd is om te oordelen over

de magistraten die tot de hoogste nationale jurisdictie behoren (ibid.).

* * *

58. Wat de schade veroorzaakt buiten de voorwaarden voorzien bij art. 215 tweede lid betreft, is het Hof niet bevoegd om er kennis van te nemen (art. 178 a contrario en art. 183) :

« Behoudens de bevoegdheid die bij dit verdrag aan het Hof van Justitie wordt verleend, zijn de geschillen waarin de gemeenschap partij is, niet uit dien hoofde onttrokken aan de bevoegdheid van de nationale rechterlijke instanties. »

Het toepasselijk *recht* zal het nationale recht zijn zoals ten opzichte van de E.G.K.S. en haar agenten (zie supra n° 28).

De agenten genieten evenmin van de jurisdictie-immuniteit wat de schade betreft veroorzaakt buiten de uitoefening van hun functies, vermits deze slechts de akten dekt door hen in hun officiële hoedanigheid gesteld (art. 11 Protokol voorrechten).

Voor een nationale rechtbank zou een vraag kunnen rijzen die de interpretatie van het verdrag in het gedrang zou brengen, de geldigheid en de interpretatie van akten die gedaan werden door de instellingen van de Gemeenschap, de interpretatie van statuten van organismen in het leven geroepen door een akte van de raad « wanneer de statuten daarin voorzien » (art. 117 E.E.G.-verdrag) of « voor zover in die statuten niet anders is bepaald » (art. 150 Euratomverdrag). In dat geval *mag* de nationale rechtbank het Hof vragen te beslissen over dit prejudicieel geschil. Zij moet het vragen zo de beslissing niet vatbaar meer is voor beroep in het interne recht (Van Reepinghen en Orianne « La procédure devant la Cour de Justice des Communautés européennes » 1961, n° 106).

Schade.

59. Het begrip en de karakteristieken waaraan het moet beantwoorden zijn verder niet omschreven in art. 215 tweede lid. Het Hof zal over die punten moeten beslissen overeenkomstig de algemene beginselen aan de rechten der lidstaten gemeen.

Volgens de nationale rechtssystemen der zes lidstaten moet de schade *zeker* zijn, al volstaat het verlies van een reëel vooruitzicht op winst, en bestaat zij in de *schending van een juridisch beschermd belang* (Heldrich op. cit. p. 153; cfr. Dalcq op. cit. T. II, n° 2904).

Meningsverschillen duiken op wat betreft de *morele* schade, die in Duits en Italiaans recht slechts tot herstel aanleiding geeft in door de wet bepaalde gevallen (Heldrich op. cit. p. 153), doch in aanmerking genomen wordt door het Franse recht (zie Rivero, op. cit. pp. 241 en 242, Vedel op. cit. p. 232 sq), en door het Belgisch recht, behalve vóór de Raad van State (Dalcq op. cit. n° 3430; J. Sarot « Répertoire des arrêts et avis du Conseil d'Etat 1955, p. 32). Er weze aan herinnerd dat bij toepassing van art. 40 van het E.G.K.S.-verdrag, het Hof van Justitie een morele schade in aanmerking heeft genomen bestaande in de « verwarring », de « malaise », de « ontroering » door agenten ondervonden tengevolge van de houding ten hunnen opzichte genomen door de gezamenlijke vergadering en door het Hof als « dienstfout » beschouwd (Algera 12.7.57 Jr. III, 87).

Meningsverschillen rijzen ook op aangaande het *bijzonder* karakter van de schade. Naar Frans recht

moet de schade in bepaalde gevallen bijzonder zijn (Vedel op. cit. p. 230).

Dit wordt in Belgisch recht niet vereist behalve in het geval van de aansprakelijkheid zonder fout, behorende tot de advizerende bevoegdheid van de Raad van State, in welk geval de schade uitzonderlijk moet zijn.

Moet men uit die meningsverschillen besluiten dat waar bijvoorbeeld, het Duitse recht het meest stricte is wat betreft het herstel van morele schade, dat recht ten titel van kleinste gemeene deler der zes wetgevingen de regel van Europees recht levert? Dit is het besluit van de heer Heldrich, die het trouwens even systematisch toepast op alle aansprakelijkheidsvoorwaarden (op. cit. p. 154, zie supra n° 51). Het blijkt intengendeel dat zo het bestaan van een zekere schade beschouwd moet worden als algemeen rechtsbeginsel, dit niet in aanmerking zou kunnen genomen worden door het Hof indien het niet aan de zes wetgevingen gemeen was. Dit is niet noodzakelijkerwijze zo met alle karakteristieken van de schade. De Heer Heldrich geeft trouwens toe dat het door het Hof toe te passen recht aldus herleid wordt tot het minimum der gemeenschappelijke normen, onvoldoende is en niet aan de noodzakelijkheden beantwoordt (op. cit. p. 161). Is dit niet eerder het gevolg van een te strakke interpretatiemethode?

Herstel.

60. Het herstel van de schade zal in beginsel geldelijk zijn, maar het schijnt dat het in natura zou kunnen bevolen worden, wanneer dit mogelijk is (in die zin Heldrich op. cit. p. 158 die meent dat het Italiaans recht de minimum algemene beginselen bevat). In elk geval, voorziet art. 176 van het verdrag dat de instelling, vanwaar de vernietigde akte uitgaat of waarvan het niet-handelen als tegenstrijdig met het verdrag wordt beschouwd, de *maatregelen moet nemen die de uitvoering van het arrest behelst*, afgezien van elke andere vergoeding overeenkomstig art. 215 tweede lid.

Voorafgaande voorwaarde aan de eis tot schadevergoeding.

61. Men heeft geschreven dat de partij die schade ondervond, alvorens de procedure bij het Hof van Justitie in te stellen de Gemeenschap in gebreke moest stellen de schade te vergoeden.

Dit zou impliciet voortvloeien uit een combinatie der art. 175 en 213 van het verdrag. (Croquez art. cit. p. 66).

Deze stelling blijkt zonder grond. Art. 175 bedoelt slechts het geval waarin bij schending van het verdrag de raad of de commissie nalaat een beslissing te treffen. Het preciseert dat die eis slechts ontvankelijk is zo de instelling voorafgaandelijk uitgenodigd werd tot handelen.

De eis tot schadevergoeding kan nu gegrond zijn niet alleen op een in gebreke blijven, doch ook op een handeling of op elke akte van gelijk welke instelling van de Gemeenschap of van gelijk welke van haar agenten in de uitoefening van hun functies (art. 215). Het toepassingsveld van art. 215 is dus tegelijkertijd verschillend en breder dan dat van art. 175.

Het in gebreke blijven kan ook al niet bestaan uit de weigering te vergoeden, want geen enkele bepaling van het verdrag legt aan de partij die schade leed de verbintenis op de Gemeenschap in gebreke te stellen alvorens de eis tot vergoeding in te leiden, dewelke

niet verward mag worden met een eis wegens in gebreke blijven.

We herinneren eraan dat in Belgisch recht een aanvraag tot vergoeding in betrekking met een uitzonderlijke schade slechts ontvankelijk is na de voorafgaandelijke neerlegging van een rekwest tot schadevergoeding gericht tot het bestuur (art. 7 § 1, wet 23 dec. 1946). Maar die voorwaarde staat « expressis verbis » vermeld. Art. 43 van het protocol over het statuut van het Hof beperkt er zich toe te voorzien dat het slachtoffer een voorafgaandelijke aanvraag mag richten tot de bevoegde instelling van de Gemeenschap. Het vernoemde art. 43 voegt er nochtans aan toe dat de bepalingen van art. 175 tweede lid zo nodig toepasselijk zijn. Men zou er hoogstens kunnen uit afleiden dat wanneer de schade veroorzaakt werd door een in gebreke blijven, voorafgaandelijk de desbetreffende instelling zou uitgenodigd moeten worden te handelen.

Verjaring.

62. Deze bedraagt vijf jaar, vanaf het ontstaan van het feit dat aanleiding geeft tot niet-contractuele aansprakelijkheid (art. 43 Protocol statuut Hof) (zie supra n° 22).

Besluit.

63. Geen enkel juridisch systeem is volmaakt.

Men kan de dualiteit namelijk spijtig vinden van de systemen van het E.G.K.S.-verdrag, de dispariteit van dit regime met dat van de E.E.G. en van Euratom, de onzekerheid die nopens de aansprakelijkheid van deze laatste heersen zal zolang het Hof zijn

rechtspraak niet zal gepreciseerd hebben over art. 215 tweede lid van het E.E.G.-verdrag (art. 188 tweede lid Euratom-verdrag).

Zo al het E.G.K.S.-verdrag de dualiteit van jurisdictie vermijdt, dualiteit die een zwak punt uitmaakt van het Franse systeem (administratieve en gerechtelijke rechtbanken), blijven toch de jurisdictieconflicten mogelijk tussen het Hof en de nationale rechtbanken, en bestaat er geen conflictenrechtbank om de knoop door te hakken.

Niettemin blijft het waar dat de opstellers van het verdrag de meest wijze oplossing gekozen hebben. Ze hebben aan het Hof van Justitie de opbouw toevertrouwd van zijn eigen rechtspraak vanaf teksten die het grote vrijheid laten. Zo we zelfs veronderstellen dat de onduidelijkheid van de teksten en vooral de verwijzing naar de nationale rechten het resultaat zijn van de onmogelijkheid waarin de opstellers van het verdrag verkeerden om het over een systeem eens te worden, dan is zulks van weinig belang. Want een ander akkoord werd verwezenlijkt, van groter betekenis: het akkoord om de rechterlijke macht van de Gemeenschappen te belasten met het scheppen, om het zo te zeggen, van een gemeenschappelijk recht der aquiliaanse aansprakelijkheid. Dit vertrouwen heeft het Hof ruimschoots verdiend. Getuige daarvan zijn rechtspraak. En zo, door de toetreding van een nieuwe staat, het Hof morgen daarenboven met de « Common law » rekening zou moeten houden, zou het zonder twijfel deze nog veel zwaardere taak tot een goed einde brengen.

Léon GOFFIN,

Advocaat bij het Hof van beroep te Brussel,
Lector aan de Universiteit van Leuven.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 18 juni 1962.

Voorzitter : M. Vandermersch.

Raadsheer-verslaggever : M. Bustin.

Eerste advocaat-generaal : M. Janssens
de Bisthoven.

Verzet in strafzaken. — Indien de termijn van verzet op een zondag of op een wettelijke feestdag verstrijkt moet het exploit op die dag betekend worden. — Verlenging van de termijn wegens overmacht : soevereine beslissing door de feitenrechter.

Uit de vergelijking van de van kracht zijnde bepalingen in strafzaken, en o.m. uit art. 187 S.W. en art. 2 van de wet van 17 thermidor jaar VI, naar luid waarvan het in strafzaken niet verboden is betekeningen te doen op wettelijke feestdagen, blijkt dat de termijn voor verzet, tenzij hij buiten de door de eerste van deze wetsbepalingen voorziene termijn verlengd wordt, verstrijkt de tiende dag volgende op degene waarop de verdachte in kennis werd gesteld van de betekening van de tegen hem bij verstek uitgesproken veroordeling.

De feitenrechter beslist op soevereine wijze of al dan niet de termijn van verzet wegens overmacht mag verlengd worden.

Mannino en Hernould.

Gelet op de bestreden arresten op 10 maart 1961 en 3 juni 1961 gewezen door het Hof van beroep te Brussel;

I. Over de voorziening, in zover zij gericht is tegen het op tegenspraak gewezen arrest van 3 juni 1961 dat het verzet van aanlegger tegen het bij verstek gewezen arrest van 10 maart 1961 niet ontvankelijk verklaart;

Over het middel, afgeleid uit de schending van artikel 1033 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering, van de rechten van de verdediging en van de artikelen 6 en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest het verzet van aanleggers tegen een arrest, dat hen bij verstek veroordeeld had, te laat ingediend en derhalve niet ontvankelijk verklaard heeft, en deze beslissing gerechtvaardigd heeft door de beschouwing dat het verzet op dinsdag 4 april 1961 betekend werd, dit is elf dagen na de datum van de betekening van het arrest bij verstek, en dat het feit, dat de 3^e april, maandag van Pasen, een wettelijke feestdag was, dat omwille van het Paasfeest de studie van de deurwaarder, die aanleggers ermede gelast hadden hun verzet te betekenen, op zondag 2 en maandag 3 gesloten was, en dat op het parket generaal geen magistratuur aanwezig zou geweest zijn om tijdens deze twee dagen hun exploit te ontvangen, uiteraard niet bewees, dat het aanleggers volstrekt onmogelijk geweest was hun verzet binnen de

door de wet voorziene termijn van tien dagen te betekenen,

dan wanneer, naar luid van artikel 1033 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering, elke termijn onderworpen is aan de volgende regel: « wanneer de laatste dag voorzien om een handeling van rechtspleging te verrichten een wettelijke feestdag is, dan wordt de termijn verlengd tot de eerstvolgende werkdag », dan wanneer de door aanleggers aangehaalde en door het arrest niet betwiste feitelijke omstandigheden en onder meer het sluiten van de studie van de deurwaarder op zondag en maandag van Pasen, op 2 en 3 april 1961, uiteraard bewezen, zo niet dat aanleggers in de onmogelijkheid geweest waren binnen de termijn van 10 dagen verzet aan te tekenen, doch althans dat, wegens overmacht, hun verzet niet geldig binnen deze termijn kon betekend worden, hoewel zij binnen deze termijn alles gedaan hadden wat zij konden om de betekening tijdig te doen, dan wanneer het bestreden arrest, door te weigeren het verzet van aanleggers te ontvangen, hun recht van verdediging geschonden heeft, dan wanneer, in elk geval, daar het arrest geen duidelijke uitleg gegeven had op het stuk of aanleggers binnen de wettige termijn alles gedaan hadden wat zij konden om hun verzet binnen de wettige termijn te betekenen, en of het wegens een geval van overmacht is, volgend uit het sluiten van de studie van de deurwaarder, dat de opdracht, die zij binnen deze termijn aan de deurwaarder hadden gegeven, niet kon uitgevoerd worden, het Hof van Cassatie in de onmogelijkheid stelt zijn controle over de wettigheid van de bestreden beslissing uit te oefenen en, derhalve, niet met redenen omkleed is overeenkomstig artikel 97 van de Grondwet, dan wanneer, bovendien, de stelling van het bestreden arrest erop neerkomt aanleggers en aan de bij verstek veroordeelden, die zich in hun geval bevinden, slechts een termijn van acht dagen toe te kennen om geldig verzet aan te tekenen, terwijl al de andere veroordeelden een termijn van tien dagen genieten, dan wanneer dit onderscheid strijdig is met de wil van de wetgever evenals met het bij artikel 6 van de Grondwet gehuldigd principe van de gelijkheid van de Belgen voor de wet;

Overwegende dat, zo de wijze van berekening van de termijnen voorzien bij artikel 1033 van het wetboek van rechtsvordering wettig van toepassing is in strafzaken, deze regel evenwel alleen van toepassing is, in zover geen termijnen terzake door de wetten van rechtsvordering bepaald zijn;

Overwegende dat uit de vergelijking van de van kracht zijnde bepalingen in strafzaken, en onder meer uit artikel 187 van het wetboek van strafvordering, en artikel 2 van de wet van 17 thermidor jaar VI, naar luid waarvan het in strafzaken niet verboden is betekeningen te doen op wettelijke feestdagen, blijkt dat de termijn voor verzet, tenzij hij buiten de door de eerste van deze wetsbepalingen voorziene termijn verlengd wordt, verstrijkt de tiende dag volgend op degene waarop de beklagde in kennis werd gesteld van de betekening van de tegen hem bij verstek uitgesproken veroordeling;

Dat de uitzondering op deze regel voorzien door artikel 7 van de wet van 22 juli 1927 alleen van toepassing is op de akten die ter griffie moeten opgemaakt worden, hetgeen ten deze het geval niet is;

Overwegende dat aanleggers om een verlenging van de termijn voor verzet te rechtvaardigen, bij hun conclusies betoogden, dat hun raadsman vanaf de eerste april al de nuttige inlichtingen ter studie van de deurwaarder had laten geworden, doch dat omwille

van de wettelijke feestdagen het exploit slechts op 4 april had kunnen betekend worden;

Overwegende dat het arrest, na erop gewezen te hebben dat het verzet op de feestdag had kunnen betekend worden, beschouwt dat aanleggers niet bewijzen dat zij in de onmogelijkheid geweest zijn hun verzet binnen de bij de wet voorziene termijn te betekenen;

Dat het arrest aldus op grond van een soevereine vaststelling beslist dat de door aanleggers ingeroepen feiten geen geval van overmacht uitmaken, en hun conclusies passend beantwoordt;

Dat, anderzijds, daar de betekening van een exploit van verzet tegen een bij verstek gewezen beslissing in strafzaken 's zondags of op wettelijke feestdagen kan geschieden, het arrest hun termijn van verzet niet op acht dagen verminderd heeft, zoals aanleggers het betoogden;

Dat het middel niet kan ingewilligd worden;

En overwegende dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

II. Over de voorziening, in zover zij gericht is tegen het arrest bij verstek gewezen op 10 maart 1961;

Overwegende dat aanlegger slechts op 12 juni 1961 tegen dit arrest voorziening aange tekend heeft, hetzij meer dan tien vrije dagen na het verstrijken van de gewone termijn van verzet tegen dit arrest;

Overwegende dat het arrest van 3 juni 1961 dat het verzet van aanlegger niet ontvankelijk verklaart voor hem geen nieuwe termijn heeft kunnen openen om zich tegen het op 10 maart 1961 bij verstek gewezen arrest te voorzien;

Dat de voorziening dus niet ontvankelijk is;

Om deze redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanleggers tot de kosten.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 7 januari 1963.

Voorzitter: M. Vandermeersch.

Raadsheer-verslaggever: M. De Vreese.

Advokaat-generaal: M. Dumon.

Wegenverkeer. — Strekking van de artt. 12 en 110 van het algemeen wegenverkeersreglement.

Indien het verkeer niet in evenwijdige files geschiedt, moet elke bestuurder, die de rijbaan volgt, zo dicht mogelijk bij de rechterraand van die baan blijven (art. 12, par. 1 algemeen verkeersreglement).

De bepaling van art. 110 van het algemeen wegenverkeersreglement is niet van die aard, dat zij een bestuurder, die een andere bestuurder inhaalt, verbiedt een onderbroken streep te overschrijden om zijn inhaalmanoeuvre te beëindigen en de hem voorgeschreven plaats opnieuw in te nemen, zodra hij dit zonder bezwaar voor de andere weggebruikers kan doen, of een bestuurder die, op een ogenblik dat het verkeer in evenwijdige files geschiedde, niet de rechterstrook bereed, verbiedt opnieuw zijn plaats op de rechterrijstrook in te nemen, wanneer het verkeer niet meer in evenwijdige files geschiedt, of, wanneer het verkeer in evenwijdige files geschiedt, de bestuurder verbiedt van file te veranderen zonder de normale gang van de andere gebruikers te beletten of te hinderen zoals art. 12, 1, d., lid 2, het toelaat.

Vandervelde.

Gelet op het bestreden vonnis op 29 maart 1962 in hoger beroep gewezen door de Correctionele rechtbank te Brussel;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 12, alinea 1, en 21 van het koninklijk besluit van 8 april 1954 en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis verworpen heeft dat aanlegger niet gehouden was zich naar de rechterkant van de rijbaan te begeven daar al de in artikel 12, alinea 1, bepaalde voorwaarden voor het verkeer in evenwijdige files vervuld waren, en daar de vaststellingen der verbalisanten niet voldoende waren om te beslissen dat dit verkeer niet effectief in dubbele files gebeurde;

dat wanneer aanlegger in conclusies had vooropgezet dat de verbalisanten enkel zeggen dat hij niet evenwijdig met een andere wagen reed noch een ander voertuig inhaalde wat niet voldoende is om te beslissen dat er geen evenwijdige files waren in de zin van artikel 12, alinea 1, van het koninklijk besluit van 8 april 1954 :

Overwegende dat aanlegger in regelmatig voor de rechter in beroep neergelegde conclusies aanvoerde dat de verbalisanten in hun proces-verbaal niet vaststellen dat het verkeer niet in evenwijdige files geschiedde, maar wel dat aanlegger geen ander voertuig inhaalde of er evenwijdig mede reed; dat deze enkele vaststelling de rechtbank niet toelaat te oordelen of het verkeer al dan niet in evenwijdige files gebeurde; dat de verbalisanten niets zeggen nopens de voertuigen die eventueel achter aanlegger zouden hebben gereden, zodat er twijfel bestaat nopens het al dan niet aanwezig zijn van verschillende voertuigen, en aanlegger op kop van een reeks voertuigen kan hebben gereden;

Overwegende dat het vonnis vaststelt dat uit de bevindingen van de rijkswacht blijkt dat er, op het ogenblik van de feiten, op de door aanlegger gevolgde baan, buiten het voertuig van aanlegger zelf en dat van de rijkswacht, geen verkeer waarneembaar was, en hieruit afleidt dat het begrip « in file rijden » volkomen uitgesloten was;

Overwegende dat het vonnis zodoende duidelijk beslist dat de vaststellingen van de rijkswacht wél voldoende waren om te beslissen dat er geen evenwijdige files waren in de zin van artikel 12-1 van het koninklijk besluit van 10 december 1958, en mitsdien aanleggers conclusies beantwoordt;

dat de rechter, door uit de vaststelling dat er, buiten het voertuig van aanlegger zelf en dat van de rijkswacht, geen ander verkeer waarneembaar was, af te leiden dat het verkeer niet in evenwijdige files geschiedde en dat aanlegger derhalve niet was vrijgesteld van de door artikel 12-1 van de wegcode opgelegde verplichting, een juiste toepassing van deze wetsbepaling heeft gedaan;

Dat het middel niet kan worden aangenomen;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 110 van het koninklijk besluit van 8 april 1954 en 97 van de Grondwet, doordat het bestreden vonnis verworpen heeft dat aanlegger niet naar rechts op de baan mocht gaan vermits hij zodoende een onderbroken witte lijn zou overschreden hebben, zonder dat het was om een ander weggebruiker in te halen of om naar links te zwenken, terwijl artikel 110, alinea 1, (bedoeld is : alinea 2) dit uitdrukkelijk verbiedt, en zulks op grond van de overweging dat artikel 110 voorkomt onder hoofdstuk III,

dat handelt over de « op het wegdek aangebrachte tekens », en dat bijgevolg dit artikel geen uitzondering op de algemene regel van artikel 12 van het verkeersreglement uitmaakt;

dan wanneer artikel 110 een gebiedende wetsbeschikking is die niet vatbaar is voor interpretatie en de plaats die door de wetgever aan deze wetsbepaling in het verkeersreglement gegeven werd zonder de minste invloed is op het gebiedend karakter ervan;

Overwegende dat aanlegger in regelmatig voor de rechter in beroep neergelegde conclusies aanvoerde dat hij niet naar rechts zwenken mocht vermits hij dan van rijstrook zou veranderen, wat hem verboden is door artikel 110 van de wegcode dat namelijk bepaalt dat een onderbroken « witte lijn » slechts mag overschreden worden om een inhalingsmanoeuvre uit te voeren of om naar links af te zwenken;

Overwegende dat het vonnis ten deze overweegt dat de bepaling van artikel 110 van het verkeersreglement niet mag beschouwd worden als een uitzondering op het algemeen voorschrift van artikel 12 van hetzelfde reglement, luidens hetwelk elke bestuurder, die de rijbaan volgt, zo dicht mogelijk bij de rechterraand van de baan moet blijven;

Dat het vonnis zodoende aanleggers conclusies beantwoordt;

Dat het ook een juiste toepassing heeft gedaan van artikel 110 van het verkeersreglement;

Dat deze wetsbepaling immers niet van die aard is dat zij een bestuurder die een andere bestuurder inhaalt, verbiedt een onderbroken streep te overschrijden om zijn inhaalmanoeuvre te beëindigen en de hem voorgeschreven plaats opnieuw in te nemen, zodra hij zulks zonder bezwaar voor de andere weggebruikers kan doen, of een bestuurder die op een ogenblik dat het verkeer in evenwijdige files geschiedde, niet de rechterrijstrook bereed, verbiedt opnieuw zijn plaats op de rechterrijstrook in te nemen wanneer het verkeer niet meer in evenwijdige files geschiedt, of, wanneer het verkeer in evenwijdige files geschiedt, de bestuurder verbiedt van file te veranderen zonder de normale gang van de andere bestuurders te beletten of te hinderen zoals artikel 12-1, d, alinea 2, het toelaat;

Dat het middel niet kan worden aangenomen;

En overwegende dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om deze redenen :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

VLAAMSE JURISTEN.

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

RAAD VAN STATE

3e kamer. — 15 febr. 1963.

Voorzitter : M. Somerhausen.

Raadsheren : M.M. Moureau en De Bock.

Substituut-auditeur-generaal : M. Haesaert.

Advokaat : Mr. Model.

Statuut burgerlijke weerstanders. — Nieuwe aanvraag tot erkenning. — Geen melding van voorgaande procedure. — Afbreuk kracht van gewijsde. — Openbare orde.

Is van openbare orde het middel afgeleid uit het feit dat de controlecommissie voor burgerlijke weerstanders uitspraak doet over een aanvraag zonder dat de verzoeker heeft vermeld dat voorheen reeds een beslissing over een dergelijke aanvraag was geveld. De nieuwe aanvraag kan niet geacht worden een herzieningsaanvraag te zijn geweest.

De Mets t/ Belgische Staat (Minister van Volksgezondheid en van het Gezin).

Arrest n° 9882.

Gezien het op 1 maart 1962 ingediende verzoekschrift, waarbij François De Mets de nietigverklaring vordert van de beslissing van 26 januari 1962 van de Controlecommissie van beroep voor burgerlijke weerstanders;

Gehoord het gedeeltelijk gelijkkluidend advies van de Hr substituut Haesaert;

Overwegende dat verzoeker op 24 januari 1949 een aanvraag om als burgerlijk weerstander te worden erkend, heeft ingediend; dat die aanvraag op 15 juni 1951 is afgewezen door de Controlecommissie van eerste aanleg, die geoordeeld heeft dat de vijf door verzoeker aangevoerde feiten niet onder het statuut van de burgerlijke weerstand vielen; dat de Controlecommissie van beroep op 14 december 1951, uitspraak doend na verzoekers beroep, heeft aangenomen dat het derde feit, namelijk het wegnemen van bezwarende documenten uit de woning van de genaamde Everaert de dag van diens aanhouding door de vijand, een daad van burgerlijk verzet moge geweest zijn, maar niet de werkzaamheid is, vereist bij de besluitwet van 24 december 1946 waarbij het statuut van de burgerlijke weerstanders en werkweigerars wordt ingericht;

Overwegende dat verzoeker op 30 september 1956 een nieuwe aanvraag heeft ingediend; dat hij verwees naar zijn lidmaatschap van het Onafhankelijkheidsfront (Patriottische Militie) en naar een eervolle onderscheiding die hem was toegekend; dat verzoeker voor de Controlecommissie in zijn conclusies alleen van dat derde feit gewag heeft gemaakt; dat de Controlecommissie de 18e oktober 1960 op de aanvraag recht heeft gedaan; dat de Staat tegen die beslissing in hoger beroep is gegaan; dat de Staatscommissaris tot de afwijzing van de oorspronkelijke aanvraag heeft geconcludeerd omdat het aangevoerde feit « niet de door het statuut vereiste werkzaamheid kon zijn », terwijl verzoeker concludeerde dat ditzelfde feit hem voor het statuut in aanmerking moest doen komen overeenkomstig artikel 1, 4°, van de besluitwet van 24 december 1946; dat de Controlecommissie van be-

roep op de conclusies van de Staatscommissaris recht heeft gedaan en de aanvraag om erkenning heeft afgewezen;

Overwegende dat verzoeker betoogt dat die beslissing artikel 1, 4°, van het statuut verkeerd toepast, in zover een bijstand, al was het maar eenmaal aan enige door de vijand opgespoorde persoon verleend, de « handelende deelneming » aan het burgerlijk verzet is; dat hij betoogt dat de beslissing onvoldoende gemotiveerd is; dat de tegenpartij betoogt, dat de bestreden beslissing op een machtsoverschrijding berust; dat immers de Controlecommissie van beroep, die bij haar beslissing van 14 december 1951 afwijzend op de aanvraag had beschikt, in haar thans bestreden uitspraak afbreuk heeft gedaan aan het gezag van het gewijsde en dat er grond is om de bestreden beslissing zonder verwijzing te vernietigen;

Overwegende dat verzoeker in zijn memorie van wederantwoord het volgende zegt : « Verzoeker, die blind is en die de rechts- en procedureregels niet kent, heeft op 30 september 1956 een herzieningsaanvraag willen indienen »; dat hij eraan toevoegt dat de tegenpartij « haar steekkaarten had moeten raadplegen », zich er rekenschap van geven dat er een vroegere procedure was en de nieuwe had moeten verbeteren; dat verzoeker daaruit besluit dat het middel van de tegenpartij gegrond is, dat er aanleiding is tot nietigverklaring, maar met verwijzing;

Overwegende dat, op geen enkel tijdstip van de procedure die op de aanvraag van 30 september 1956 is gevolgd, gewag is gemaakt van de vroegere procedure die in hoger beroep tot afwijzing van de aanvraag had geleid; dat de nieuwe aanvraag niet kan worden geacht een herzieningsaanvraag te zijn geweest; dat het enige nieuw gegeven dat wordt aangevoerd, het lidmaatschap van het Onafhankelijkheidsfront (Patriottische Militie), verzoeker weliswaar als gewapend weerstander kan doen erkennen, maar niet noodzakelijk de toekenning van de hoedanigheid van burgerlijk weerstander overeenkomstig artikel 1 van het statuut wettigt; dat verzoeker dit nieuwe gegeven overigens niet in zijn conclusies heeft overgenomen in eerste aanleg noch in beroep;

Overwegende dat het door de tegenpartij aangevoerde middel hier van openbare orde is;

Overwegende dat de Controlecommissie van beroep, toen zij besliste dat de aanvraag van 30 september 1956 ontvankelijk was en over de grond van die aanvraag uitspraak deed, afbreuk heeft gedaan aan het gezag van het gewijsde; dat zij haar bevoegdheid te buiten is gegaan; dat er geen grond tot verwijzing is,

Besluit :

Artikel 1.

De beslissing van 18 oktober 1960 van de Controlecommissie voor burgerlijke weerstanders van Brussel en de beslissing van 26 januari 1962 van de Controlecommissie van beroep voor burgerlijke weerstanders zijn vernietigd.

Artikel 2.

Dit arrest zal op de registers van de Controlecommissie voor burgerlijke weerstanders van Brussel en op de registers van de Controlecommissie van beroep voor burgerlijke weerstanders worden overgeschreven en melding ervan zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissingen.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e Kamer. — 20 februari 1963.

Voorzitter : M. Michielssens.
Raadsheren : M.M. Sury en Van Leckwijck.
Advokaat-generaal : M. Dijkmans.
Advokaten : Mrs. Schaerlaekens en Smets.

Faillissement. — Faillissementsverklaring van de persoon, die onder het mom van een vennootschap handel drijft. — Vermenging van vermogens.

De afgevaardigde-beheerder van een faillietverklaarde naamloze vennootschap kan zelf worden failliet verklaard, indien bewezen is dat hij onder het mom van de vennootschap zijn eigen handel heeft voortgezet.

Over het bewijs daarvan en de vermenging van de vermogens van de vennootschap en de afgevaardigde beheerder : zie nader het arrest.

Poeck & Mr. W. Smets q.q.

(curator in het faillissement)

N.V. Constructie-werkhuizen Poeck en Poeck J.)

Gezien in behoorlijke vorm overgelegd de door de wet vereiste stukken;

Overwegende dat het beroep, dat tijdig werd ingesteld, ontvankelijk is;

Overwegende dat de eerste rechter terecht overwoog dat zelfs in de veronderstelling dat de inleidende dagvaarding aan appelland na 21 uur werd betekend, zulks geenszins de nietigheid van dit exploit medebrengt en slechts aanleiding kan geven tot de toepassing van een boete, schadevergoeding of tuchtmaatregel in hoofde van de deurwaarder; dat het door appelland vóór de eerste rechter aangeboden bewijs dan ook niet ter zake dienend was;

Overwegende dat appelland betwist handelaar te zijn; dat in de stelling van geïntimeerde appelland zijn handel heeft voortgezet onder de dekmantel van de N.V. Constructiewerkhuizen Poeck, die opgericht werd op 21 januari 1959 en failliet verklaard werd door vonnis van 27 februari 1962;

Overwegende dat geïntimeerde zich bij de beweerde schijn-toestand niet moet neerleggen en gerechtigd is de werkelijke toestand door de rechter te doen vaststellen;

Overwegende dat indien bewezen wordt dat appelland zijn eigen handel heeft voortgezet onder het mom van voormelde naamloze vennootschap, zijn hoedanigheid van handelaar zal vaststaan;

Overwegende dat de volgende beoordelings-elementen bewezen zijn :

1) dat de naamloze vennootschap haar bedrijvigheid uitoefende in het eigendom toebehorend aan appelland en waar deze laatste vroeger zijn handel uitbaatte; dat zij ook de machines van appelland gebruikte, welke vroeger door appelland in zijn handel werden gebezigd; dat geen enkel overeenkomst tussen appelland en de vennootschap werd gesloten aangaande het gebruik en het genot door deze laatste van de aan appelland toebehorende machines en eigendom;

2) dat bedoelde machines opgenomen werden in de balansen van de vennootschap als deel uitmakende van haar activa, alhoewel zij aan appelland toebehoorden;

3) dat de vennootschap zekere persoonlijke schulden van appelland betaalde, zonder dat deze betalingen als uitgaven voor rekening van appelland in de boekhouding van de vennootschap werden vermeld;

Overwegende dat geïntimeerde nog andere elementen aanvoert, die echter in se het vereiste bewijs niet op afdoende wijze leveren;

Overwegende dat, nochtans, dient onderlijnd te worden dat bij de oprichting van de naamloze vennootschap appelland 60 aandelen op 100 onderschreef, terwijl aan twee familieleden van appelland 32 aandelen — elk 16 aandelen — werden toegekend; dat bij de kapitaalsverhoging van 7 oktober 1960 ten belope van 500.000 frank, de inschrijving van appelland 400.000 F of 400 aandelen bedroeg, terwijl dezelfde familieleden van appelland ieder 50 aandelen onderschreven; dat appelland bovendien, sedert de oprichting van de vennootschap als afgevaardigde-beheerder en voorzitter van de beheerraad fungeert en door zijn enkele handtekening de vennootschap geldig tegenover derden kan verbinden; dat deze omstandigheden, wanneer zij bij de hierboven vermelde vaststaande beoordelings-elementen gevoegd worden, wel aanwijzen dat appelland zijn persoonlijke handel heeft voortgezet onder de dekmantel van de vennootschap, des te meer dat deze laatste werd opgericht drie weken na de door appelland beweerde stopzetting van zijn eigen handel en dat haar doel en bedrijvigheid met de beweerde gestaakte handelswerkzaamheden van appelland overeenstemmen;

Overwegende dat de door appelland ingeroepen verweermiddelen de stelling van geïntimeerde niet ontzenuwen;

Overwegende dat het feit dat bij de stichting van de vennootschap de som van 100.000 frank in baar geld werd gestort niet opweegt tegen het feit dat de waarde van de machines toebehorend aan appelland in de activa van de balansen werd opgenomen; dat het al te gemakkelijk voorkomt te beweren dat deze opneming bij vergissing geschiedde; dat appelland in zijn hoedanigheid van afgevaardigde-beheerder en tevens als eigenaar van de machines wel wist dat bedoelde opneming bedrieglijk was; dat hij alzo, wetens en willens, elementen van zijn eigen vermogen met het patrimonium van de vennootschap vermengde;

Overwegende dat indien het wel begrijpelijk is dat appelland gedurende de beginperiode van de vennootschap geen vergoeding voor het genot en het gebruik van zijn eigendom en van zijn machines geëist heeft, het nochtans onaanvaardbaar voorkomt dat, wanneer geen overeenkomst tussen appelland en de vennootschap werd gesloten, appelland bij het faillissement van de vennootschap een belangrijke schuldvordering indient o.m. voor « achterstellige huur »; dat, in verband met het beoordelings-element hierboven onder 1) aangeduid, het indienen van deze schuldvordering in geen geval de afwezigheid van een overeenkomst tussen appelland en de vennootschap aangaande het gebruik en het genot van het eigendom of van de machines kan goed maken;

Overwegende dat het geen belang vertoont dat appelland sedert de oprichting van de vennootschap slechts als afgevaardigde-beheerder optrad; dat dergelijk optreden slechts in schijn geschiedde, vermits bewezen is dat appelland zijn eigen handel bleef voortzetten onder de dekmantel van de vennootschap;

Overwegende dat het evenmin belang vertoont te onderzoeken of appelland bij de stichting van de vennootschap zijn betalingen gestaakt had; dat het volstaat vast te stellen dat appelland nog handelaar was bij de faillieverklaring van de vennootschap, uitgesproken door vonnis van 27 februari 1962, en dat hij alsdan zijn betalingen had gestaakt en dat zijn krediet geschokt was;

Overwegende dat de geldopnamen door appellant uit de kas van de vennootschap als dusdanig in de boekhouding werden vermeld en wellicht door vroegere stortingen werden gecompenseerd; dat het Hof, derhalve, deze geldopnamen niet in aanmerking neemt; dat zulks ook het geval is wat betreft de wijze waarop brieven en facturen door leveranciers aan de vennootschap of aan appellant werden geadresseerd; dat deze adressering het gevolg van vergissing of slordigheid van bedoelde leveranciers kan zijn;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gezien artikel 24 der wet van 15 juni 1935, waarvan toepassing werd gedaan;

Gehoord in openbare zitting het eensluidend advies van de heer Advocaat-generaal Dykmans;

Alle andere en strijdige besluiten verwerpende;

Ontvangt het beroep, doch verklaart het ongegrond;

Bevestigt het bestreden vonnis;

Legt de kosten ten laste van de failliete boedel.

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer. — 29 juni 1962.

Voorzitter: M. Carnewal.

Raadsheren: M.M. Lefebvre en Janssens.

Advocaat-generaal: M. Bonte.

Advocaat: Mr. Devriendt.

Bederving der jeugd en prostitutie. — Aanvang van het bij art. 382, derde lid, S.W., opgelegd verbod, indien alleen de hoofdgevangenisstraf voorwaardelijk werd uitgesproken.

Het in het derde lid van art. 382 S.W. bedoelde verbod is aan de regels van art. 34 S.W. onderworpen.

De door de rechter toegestane schorsing van de uitvoering der hoofdgevangenisstraf brengt de schorsing van de termijn van het opgelegde verbod niet mede, zodat dit uitwerking heeft op de dag, waarop de veroordeling op tegenspraak of bij verstek onherroepelijk geworden is.

O.M. t/ V.

Verdacht van: te Wevelgem, tussen de 1 februari en 15 september 1961:

Herhaaldelijk een inbreuk te hebben gepleegd op het verbod van de Rechtbank van hetzij persoonlijk, hetzij door bemiddeling van zaakvoerder of zaakvoerster, een drankgelegenheden, een verhuurkantoor, een winkel van tabak- of rookartikelen, een café-concert, een openbare dansinrichting, een manicuurinrichting te houden of er, uit welke hoofd ook, werkzaam te zijn.

Daaraan niet schuldig verklaard, werd verdachte, op tegenspraak, ontslagen van de vervolging, zonder kosten, deze kosten ten laste van de Staat gelaten.

Bij vonnis der Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk, correctionele Kamer met drie Rechters, gedagtekend 22 januari 1962, waarvan het Openbaar Ministerie op 30 januari 1962, beroep heeft ingesteld;

Gehoord de heer Raadsheer Janssens in zijn verslag gedaan ter openbare terechtzitting;

Gehoord in zijn vordering de heer Vanhoudt, eerst-advocaat-generaal;

Gehoord de beklagde in haar middelen van verdediging;

dit alles in het Nederlands;

Overwegende dat het beroep tijdig en regelmatig is;

Overwegende dat door het onderzoek en de behandeling der zaak ter zitting, het feit van de telastlegging tegen de verdachte bewezen voorkomt;

Overwegende dat de veroordeling van 16 januari 1961 waarbij tegen de verdachte het verbod van uitbating zoals voorzien in het 3° lid van art. 382 S.W.B. uitgesproken werd, tegensprekelijk is, zodat zij onherroepelijk geworden is op 1 februari 1961;

Overwegende dat de verdachte vruchteloos inroept dat, waar de uitvoering van deze veroordeling, voor wat de gevangenisstraf betreft, opgeschorst werd voor een termijn van vijf jaar overeenkomstig de bepalingen der wet van 31 mei 1888 gewijzigd door de wet van 14 november 1947, de straf tijdens het omschreven tijdperk nog niet verstreken was, zodat het verbod nog niet in voege gekomen was;

Overwegende dat in het 3° lid van art. 382 van het Strafwetboek een ontzetting bedoeld wordt welke aan de regels van art. 34 van het Strafwetboek onderworpen is (Verb. 9 januari 1961, Pas. 1961, I, 499);

Dat indien naar luid van het eerste lid van art. 34 de duur van de uitgesproken ontzetting bepaald wordt naar de dag waarop de veroordeelde zijn straf heeft ondergaan of de verjaring ervan bereikt heeft, het tweede lid ervan bepaalt dat zij bovendien zal uitwerking hebben te rekenen van de dag waarop de veroordeling, op tegenspraak of bij verstek, onherroepelijk geworden is;

Overwegende dat aldus vanaf deze datum ipso facto de uitgesproken ontzetting dient nageleefd te worden tot de datum van het verstrijken der straf (Nypels en Servais, Code Pénal 1938, p. 119), terwijl in het laatste lid van art. 382 van het Strafwetboek de uiteindelijke effectieve duur van deze maatregel bepaald wordt; dat daaruit volgt dat de schorsing van de uitvoering der hoofdgevangenisstraf door de rechter uitgesproken, de schorsing van de termijn der uitgesproken ontzetting niet medebrengt (Screvens, Interdiction prof. en droit Pénal, 1957, n° 193); dat de rechter in de uitspraak van 16 januari 1961 voormeld moet verondersteld worden ermede rekening gehouden te hebben dat het vonnis wat dit betreft uitvoerbaar was;

Om deze redenen:

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak;

Gelet op art. 24 der Wet van 15 juni 1935; art. 162, 194 en 211 van het Wetboek van Strafvordering; art. 31, 34, 40 en 382 van het Strafwetboek; Wet van 5 maart 1952, alle wetbepalingen door de Heer Voorzitter ter terechtzitting van heden aangeduid;

Alle andere conclusiën verwerpende;

Verklaart het beroep ontvankelijk en gegrond;

Doet het aangevochten vonnis teniet en opnieuw wijzend:

Veroordeelt V.A. met eenparige stemmen, tot een gevangenisstraf van één maand en een geldboete van 100 frank, verhoogd met 190 deciem en aldus gebracht op 2.000 frank;

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

2e kamer. — 27 maart 1963.

Voorzitter : M. J. Petit.

Rechters : Mevr. S. Schmidt en M. G. Baeteman.

Advocaten : Mrs. E. Dumon, Cuvelier, Ch. A. Le Clercq en Michiels (Aalst).

1. **Verdeling.** — Verzet tegen verdeling door een schuldeiser. — Geen bijzondere vormen vereist. — Het verzet moet de verdeling zelf betreffen, in hoedanigheid van schuldeiser en met het inzicht verzet te doen.
2. **Vordering tot nietigheid van de verdeling na verzet.** — Noodzakelijkheid van een zekere, vaststaande en opeisbare schuld.
3. **Bouwwerken op andermans grond.** — Door bijzit op grond van gemeenschap. — Ogenblik waarop kwade of goede trouw wordt vastgesteld.
Bijzit : bezitter te kwader trouw. — Vergoeding van materialen en arbeidsloon. — Bewijs onder vorm van werkelijke uitgaven met eigen gelden.

1. *Het verzet tegen een verdeling in hoedanigheid van schuldeiser van een der deelgenoten (art. 882 B.W.) is niet onderworpen aan het stellen van een handeling in een bijzondere vorm. Het verzet moet niettemin het geheel van de verdeling betreffen en van het duidelijke en ontegensprekelijk inzicht van de schuldeiser - verzetsdoener laten blijken. Het verzet kan niet afgeleid worden :*

1) *uit een verzet in handen van een notaris, tegen de openbare verkoop van een goed afhankelijk van de te verdelen gemeenschap en nalatenschap zelfs wanneer het goed toegewezen wordt aan een deelgenoot.*

2) *uit een verzet in handen van de notaris tegen de uitbetaling van geldsommen, voortkomende van die verkoop.*

3) *uit een verzoekschrift tot het bekomen van de kosteloze rechtspleging, medegedeeld aan een deelgenoot, en waarbij het inzicht kenbaar gemaakt wordt tussen te komen in de verdeling.*

De aanvaarding van het verzet door een deelgenoot kan niet afgeleid worden uit de vermelding in de inventaris of in de akte van de verdeling, van het bestaan van een mogelijke schuldvordering in hoofde van de zgn. verzetsdoener.

Het inzicht om verzet te doen moet vaststaan : dergelijk inzicht is niet aanwezig wanneer de zgn. schuldeiser steeds voorgehouden heeft en nl. op het tijdstip van de verschillende akten van verzet waarvan hoger sprake, niet schuldeiser te zijn van een deelgenoot, maar wel mede-eigenaar van een goed afhankelijk van de nalatenschap-gemeenschap.

2. *Een verzet tegen verdeling door een schuldeiser kan steunen op een betwiste of niet nader omschreven schuldvordering. De vordering in nietigheid van een verdeling na miskennen van een geldig verzet veronderstelt echter het bestaan van een zekere, vaststaande en opeisbare schuld.*
3. *Wanneer gebouwen opgericht worden door een bijzit op een grond van de gemeenschap, haar verkocht door de man met benadeling van de rechten van de wettige echtgenote in de gemeenschap — verkoop niet tegenstelbaar verklaard aan die echtgenote of haar opvolgers — dan behoren die gebouwen tot de gemeenschap tenminste op de dag van de instelling van de vordering in uitwinning, waaruit het inzicht van overname door de eigenaar van de grond blijkt.
De bijzit is een bezitter te kwader trouw. Voor de*

vaststelling hiervan dient men zich te stellen op de dag van het oprichten der gebouwen.

De bijzit heeft enkel recht, bij toepassing van art. 555 B.W. op de waarde van de materialen en het betaalde arbeidsloon.

Gezien de bijzondere verhouding van partijen (bijzit tegenover de erfgenamen van de wettige echtgenote en tegenover de wettige echtgenoot, haar medeplichtige) moet het bewijs geleverd worden van de werkelijkheid der gedane uitgaven en dit met eigen gelden.

Vermuyten t/ Legiest en cons.

Overwegende dat de vordering ingeschreven onder n° 92.504 A.R. er toe strekt :

1. de verdeling van de gemeenschap Legiest-Rosy, verwezenlijkt bij akte van notaris L. Timmermans op 16 september 1953, nietig te verklaren, omdat ze tussengekomen is met bedrieglijke benadeling van de rechten van eiseres als schuldeiser en met miskennen van de door haar gestelde daden van verzet, namelijk een deurwaardersexploot betekend aan Notaris Nols op 26 april 1952 door deurwaarder Frankignul, een schrijven van Mr. Cuvelier, raadsman van eiseres, aan Notaris Nols, dd. 1 februari 1953, en een verzoekschrift dd. 2 juli 1953 tot het bekomen van de kosteloze rechtspleging om een geding in te leiden tegen eerste en tweede verweerder — deze laatste toen nog, in leven — tot tussenkomst in de vereffening en verdeling van de gemeenschap Legiest-Sosy; verschillende akten, waarvan de draagwijdte volgens aanlegster duidelijk begrepen werd door de verschillende verweerders, vermits in de akten van inventaris opgesteld door notaris Nols dd. 16 maart 1953 en in de akte van verdeling verleden voor Notaris Timmermans op 16 september 1953 vermeld is, dat aanlegster een som die ze bepalen kan vordert uit hoofde van bouwwerken door haar gedaan, op het terrein toebehorende aan de gemeenschap Vermuyten-Rosy;

2. de veiling van het onroerend goed 1066, Steenweg op Ninove bevolen bij vonnis van de rechtbank te Brussel dd. 17 januari 1949, bevestigd bij arrest van het Hof van beroep te Brussel dd. 2 februari 1952 nietig te verklaren alsmede de toewijzing van dat goed aan eerste verweerder;

3. de verschillende gedaagden hoofdelijk te veroordelen aan eiseres de som van 1.000.000 frank te betalen ten titel van schadevergoeding en intresten voor het nadeel, namelijk het verlies van huurprijzen en zedelijke schade, te vermeerderen met de intresten vanaf 26 april 1952, de gerechtelijke intresten en de kosten;

4. de verschillende verweerders te veroordelen tot betaling van 1.000.000 frank voor meerwaarde voortvloeiende uit de gebouwen door eiseres opgericht;

Overwegende dat deze vordering regelmatig ingeschreven werd op 27 oktober 1959, overeenkomstig het bepaalde van artikel 3 van de Wet van 16 december 1851;

Overwegende dat de vordering ingeschreven onder n° 16.143 AR. er toe strekt, na omschrijving van zekere gevolgtrekkingen uit het vonnis van 17 januari 1949 van deze Rechtbank, bevestigd bij arrest van het Hof van Beroep te Brussel op 2 februari 1952, te zeggen dat eerste verweerder geen rechten kan doen gelden op de gebouwen die aanlegster heeft laten oprichten op het terrein gelegen Steenweg op Ninove 1066, terwijl aanlegster als bezitter te goeder trouw haar rechten op de vruchten van de eigendom en op

de meerwaarde van het onroerend goed kan laten gelden tegenover tweede verweerder, zodanig dat beide eerste verweerders en minstens tweede verweerder dienen veroordeeld te worden tot het betalen aan aanlegster van 1.000.000 frank; in ondergeschikte orde eerste verweester in ieder geval te veroordelen tot terugbetaling van de waarde van de materialen en het arbeidsloon door aanlegster uitgegeven voor het optrekken der gebouwen; verder het tussen te komen vonnis gemeen te verklaren aan de consoorten Nols en aan Notaris Timmermans;

* * *

Wat de vordering nr 92564 betreft :

Overwegende dat tweede verweerder een eerste huwelijk heeft aangegaan met Rosy Julienne en dit onder het stelsel van de wettelijke gemeenschap; dat hij alleen bij akte van 18 maart 1932 een terrein, gekend bij het kadaster onder sectie C, N° 41 J 13 en 41 B verkocht heeft aan huidige aanlegster, die daarop onmiddellijk een belangrijk gebouwencomplex heeft opgetrokken;

Overwegende dat dit eerste huwelijk van Legiest Jean door echtscheiding ontbonden werd op 16 november 1934 en Legiest Jean met huidige aanlegster in het huwelijk trad op 9 april 1938 ;dat dient aangestipt dat de gebouwen door Vermuyten A. opgericht waren vóór de echtscheiding waarvan sprake;

Overwegende dat na het overlijden op 9 februari 1947 van de eerste echtgenote van Legiest Jean, dame Rosy, de dochter uit het eerste huwelijk geboren, huidige eerste verweester, Legiest Juliette, op 8 november 1947 een vordering instelde om hoger vermelde verkoop nietig te verklaren en over te gaan tot de vereffening van de gemeenschap Legiest-Rosy en van de nalatenschap Legiest-Rosy;

Overwegende dat het Hof van Beroep in zijn arrest van 2 februari 1952 in kracht van gewijsde gegaan na verwerping van de voorziening in verbreking op 15 januari 1953, en de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel in haar vonnis van 17 januari 1949 het bedrieglijk karakter van de verkoop tussen Legiest Jean en Vermuyten Anna, bij notariële akte van 18 maart 1932 vastgesteld, onderlijnen, vermits deze voortvloeit uit het inzicht van Legiest Jean in het voordeel van zijn toenmalige bijzit, Vermuyten Anna het aandeel dat zijn echtgenote Rosy Julienne eens moest verkrijgen in de goederen van de gemeenschap te verminderen of met andere woorden, dat hij bewust en op bedekte wijze zijn vrouw heeft willen beroven van een deel van de gemeenschappelijke goederen;

Overwegende dat dit bedrieglijk inzicht van Legiest Jean afgeleid werd uit de vijandschap die op het ogenblik van kwestieuze verkoop bestond tussen de echtgenoten Legiest-Rosy, uit hun feitelijke scheiding, uit de hoedanigheid van bijzit in hoofde van Vermuyten Anna en uit de geheimhouding van die gestelde handeling die Legiest Jean zorgvuldig bewaard heeft tegenover zijn echtgenote, Rosy Julienne;

Overwegende dat in vermelde gerechtelijke beslissingen de medeplichtigheid van Vermuyten Anna in het gepleegd bedrog onderlijnd wordt;

Overwegende dat het ter zake nuttig is te herinneren aan de juiste draagwijdte van het beschikkend gedeelte van het Arrest van het Hof van Beroep te Brussel, dd. 2 februari 1952, waarbij het vonnis van deze kamer van de Rechtbank dd. 17 januari 1949 bevestigd werd en waarbij beslist werd :

1. dat aan huidige eerste verweester, met uitsluiting van tweede verweerder, en dit wegens bedrog ten nadele van Rosy Julienne en haar erfgenamen, — huidige eerste verweester — de verrichting tussen aanlegster, Vermuyten, en tweede verweerder, Legiest Jean, vastgesteld in de akte van notaris Ectors dd. 18 maart 1932 en waarbij in het vermogen van huidige aanlegster het terrein gelegen Steenweg op Ninove, gekend op het kadaster onder sectie C, N° 41 J 13 en 41 B13, niet tegenstelbaar is;

2. dat dientengevolge aan huidige eerste verweester Legiest Juliette en dit alleen met het oog op de voltooiing van haar erfrechten, dat onroerend goed, samen met de daarop aangebrachte bouwwerken, afhangt van de gemeenschap die bestond tussen tweede verweerder, Legiest Jean, en zijn eerste echtgenote Rosy Julienne uit welk huwelijk eerste verweester geboren is;

3. dat ieder van de toenmalige partijen, Vermuyten Anna, Legiest Jean en Legiest Juliette, de rechten voorbehouden worden, die ze zouden aantonen te hebben in verband met de uitgevoerde bouwwerken;

4. dat tussen Legiest Juliette en Legiest Jean, huidige eerste en tweede verweerder, zal overgegaan worden tot de verrichtingen van boedelbeschrijving, rekening, verdeling en vereffening van de gemeenschap Legiest-Rosy, die ontbonden werd door de echtscheiding tussen deze laatsten uitgesproken op 16 november 1934;

5. dat echter voorafgaandelijk dient overgegaan tot de openbare verkoop van het onroerend goed, hierboven aangeduid, dat niet gemakkelijk verdeeld kan worden in natura;

dat notaris Nols aangeduid wordt om over te gaan tot de verschillende verrichtingen van verkoop, boedelbeschrijving, rekening, vereffening en verdeling;

6. dat vooraleer te beslissen over de vergoeding gevorderd door Vermuyten Anna (voor de opgerichte gebouwen) de heropening der debatten zal plaats hebben op een latere zitting en dit ten verzoeken van de meest gereede partij;

Overwegende dat Notaris Nols op 29 april 1952 overgegaan is tot de openbare verkoping van het goed in kwestie, dat toegewezen werd aan Legiest Juliette voor de prijs van 9.20.000 frank;

dat in deze omstandigheden deze veiling als een verdeling aangezien wordt (De Page H., *Traité IV*, n° 364 e.v.; Kluyskens, *IV*, n° 163, blz. 195);

Overwegende dat Notaris Nols op 16 maart 1953 overging tot de boedelbeschrijving van de goederen van de gemeenschap Legiest-Rosy;

Overwegende dat na het eervol ontslag van Notaris Nols uit zijn ambt van Notaris, bij vonnis van 31 juli 1953, Notaris Timmermans belast werd over te gaan tot de verdere afhandeling van de verrichtingen omschreven in het hogervermelde vonnis van 17 januari 1949;

Dat deze laatste op 16 september 1953 op verzoek van de eerste en tweede verweerders Legiest Juliette en Legiest Jean de vereffeningssakte van de gemeenschap Legiest-Rosy en van de nalatenschap van dame Rosy, opgesteld heeft;

Overwegende dat aanlegster thans aanvoert dat deze verdeling is tussengekomen buiten haar aanwezigheid en met miskenning van door haar als schuldeiseres van een deelgenoot geldig gestelde handelingen van verzet, zodanig dat de verdeling nietig moet verklaard worden;

Overwegende dat dient nagegaan of de door aanlegster aangehaalde handelingen van verzet, nl. een deурwaardersexploot betekend op 26 april 1952 door deур-

waarder Frankignoul aan Notaris Nols, een schrijven van Mr. Cuvelier gericht op 1 februari 1953 aan Notaris Nols en een verzoekschrift dd. 2 juli 1953 tot het bekomen van de kosteloze rechtspleging om een geding in te leiden tegen eerste en tweede verweerder tot tussenkomst in de vereffening en verdeling van de gemeenschap Legiest-Rosy, — geheel van handelingen waarvan de draagwijdte volgens aanlegster duidelijk begrepen werd door de verweerders, vermits zowel in de akte van boedelbeschrijving opgesteld door Notaris Nols dd. 16 maart 1953 als in de akte van verdeling verleden voor Notaris Timmermans dd. 16 september 1953 door de eerste twee verweerders, de rechten van schuldeisers van aanlegster expressis verbis erkend worden;

a) Overwegende dat in de kennisgeving betekend door deurwaarder Frankigoul op 26 april 1952 aan Notaris Nols ter kennis wordt gebracht :

1. dat huidige aanlegster een verzoekschrift tot verbreking ingediend had tegen het arrest van het Hof van Beroep dd. 2 februari 1952 en dat zulks betekend werd aan de andere partijen;

. dat ze dienvolgens hier de meest uitdrukkelijke tegenspraken laat gelden en het meest uitdrukkelijk voorbehoud maakt tegen elke welkdanige beschikkingsdaden, waarvan het onroerend goed het voorwerp zou kunnen zijn ten verzoeken van Mevrouw Juliette Legiest, ... of alle andere en onder andere de openbare verkoop aankondigde voor 29 april 1952 door zijn ambt;

3. dat ze dienvolgens verzocht haar tegenspraken en voorbehoud in het lastenkohier van die verkoop op te nemen en meer in het bijzonder de voorziening in verbreking en haar datum te vermelden zodanig dat geen enkele gebeurlijke koper ten overstaan van de gevolgen van dit verhaal zich zou kunnen beroepen op zijn onwetendheid;

Overwegende dat in de voor aanlegster meest gunstige gezichtshoek namelijk dat de veiling van 29 april 1952 als een verdeling dient aangezien te worden, die handeling toch beperkt blijft tot het enkele goed dat er het voorwerp van is, en niet de verdeling zelf van de gemeenschap Legiest-Rosy of van de nalatenschap van dame Rosy betreft;

b) Overwegende dat in een schrijven van 1 februari 1953 de raadsman van eiseres, Mr. Cuvelier bij Notaris Nols navraag doet naar de bestemming van de prijs gestort aan zijn studie na de verkoop van 29 april 1952 en voor zover nodig verzet aantekent op de waarden of gelden onder zijn hand;

Overwegende dat op 16 februari 1952 Notaris Nols laat weten dat de verkoopprijs niet betaald werd vermits het goed in kwestie toegewezen werd aan Legiest Juliette, medeverkoopster en dat de regeling van die prijs zal tussenkomen op het ogenblik van de vereffening Legiest-Rosy;

Overwegende dat uit die bewoordingen geenszins een vraag tot het volgen van de verdeling kan afgeleid worden; dat zelfs moest zulks aangenomen worden toch niet vaststaat dat ze ter kennis werd gebracht van Legiest Jean, en Legiest Juliette en van Notaris Timmermans, voor wie naderhand de akte van verdeling verleden werd;

c) Overwegende dat aanlegster zich ook nog beroept op de kennismaking door Legiest Jules bij toepassing van artikel 22 van de Wet van 29 juni 1929 van haar verzoekschrift tot kosteloze bijstand in gerechtszaken om een geding in te leiden tegen hem en zijn dochter, dat tot doel heeft enerzijds de gedaagden verbod op te leggen over te gaan tot de handelingen van vereffe-

ning en verdeling van de gemeenschap die bestaat tussen hen beiden buiten haar aanwezigheid, ... en ten einde anderzijds alle handelingen buiten haar aanwezigheid en met benadeling van haar rechten gesteld als haar niet tegenstelbaar te horen verklaren;

Overwegende dat zo uit deze akte — alleen ter kennis gebracht van tweede verweerder, — het inzicht van aanlegster kan afgeleid worden verzet te zullen vormen tegen de vereffening en verdeling buiten haar aanwezigheid ze niet als een eigenlijk en daadwerkelijk verzet kan aangezien worden;

d) Overwegende dat aanlegster de bevestiging van haar verzet meent te kunnen afleiden uit de eigen verklaringen van eerste verweersters bij het opstellen van de akte van boedelbeschrijving door Notaris Nols op 16 maart 1953 en van de akte van vereffening van Notaris Timmermans verleden op 16 september 1953;

Overwegende dat bij deze verklaringen Legiest Juliette bevestigt dat door aanlegster een som, die ze kan bepalen, maar die op dat ogenblik nog niet vaststaat, geëist wordt voor de gebuwen door deze laatste op het terrein waarvan sprake is opgericht;

Dat dergelijke verklaringen enkel kunnen aange-merkt worden als een loutere vaststelling, zonder enige nadelige of voordelige erkentenis vanwege verweerster;

Overwegende dat zelfs moest één van die handelingen naar de vorm als een verzet aanvaard worden, dan nog zou dat verzet ten gronde als dusdanig moeten verworpen worden, omdat er niet het ondubbelzinnig inzicht van aanlegster uit blijkt als schuldenares van een deelgenoot op te treden;

Dat het immers vaststaat uit een vorig geding ingeleid bij dagvaarding dd. 21 oktober 1953, tussen aanlegster en eerste en tweede verweerder dat eerstgenoemde steeds tot op de dag van de huidige inleidende dagvaardingen van 19 februari en 8 oktober 1959, beweerd heeft medeëigenares — titularis van een zakelijk recht — te zijn van het kwestieuze goed, hetgeen vanzelfsprekend de hoedanigheid van schuldeiseres — titularis van een persoonlijk recht — uitsluit;

(Zie o.m. blz. 2, al. 4 van de besluiten van huidige aanlegster voor de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel: « Qu'en effet ... comme créancière mais comme copropriétaire de l'immeuble adjugé le 29 avril 1952 à la requête de la défenderesse que la demanderesse agit et entend se gérer »; Zie verder, nadat deze stelling aangenomen werd door een vonnis van deze Rechtbank dd. 4 maart 1954 (nl. blz. 2 laatste paragraaf), doch later verworpen door een arrest van het Hof van Verbreking dd. 10 juni 1955, de nader uitgewerkte stelling van aanlegster voor de Rechtbank van verzending, de Rechtbank van Leuven, in haar besluiten voor die Rechtbank blz. 2: « Overwegende dat derhalve er ipso facto een medeëigenaarschap tot stand kwam tussen eiseres en verweerster als erfgename van haar moeder;

dat derhalve alle verrichtingen van vereffening en verdeling van de gemeenschap Legiest-Rosy, ... niet geldig konden worden opgevat zonder de aanwezigheid van eiseres, medeëigenares van dit pand, op de verdelingsverrichtingen »);

Overwegende dat het pas na het tussenkomen van de thans in kracht van gewijsde gegane beslissing van de Rechtbank van Leuven dd. 21 februari 1958, waarbij de vordering van huidige aanlegster om in haar hoedanigheid van medeëigenares van het goed waarvan steeds sprake, tussen te komen in de bewerkingen van rekening, vereffening en verdeling van de gemeenschap Legiest-Rosy afgewezen werd als ongegrond, is

dat aanlegster zich beroept op haar hoedanigheid van schuldeiseres van diezelfde gemeenschap;

Overwegende dat in die omstandigheden geen enkele handeling door aanlegster als akte van verzet bestempeld als dusdanig kan aanvaard worden;

Overwegende tenslotte dat verweerders Nols en Timmermans terecht doen opmerken dat men voor het louter verzet tegen een verdeling buiten de aanwezigheid van een schuldeiser van een deelgenoot, het bestaan van een betwiste of nog niet nader omschreven schuld kan volstaan, terwijl daarentegen om te lukken in de vordering tot nietigheid van een verdeling naast die miskenning van een geldig verzet ook het bestaan van een zekere, vaststaande en opelsbare schuld moest bewezen zijn; in dit laatste geval niet gaat om een bewarende maatregel, doch om een beslissing ten ste en tweede verweerder;

(R.P.D.B. V° Succession nr 1557);

Overwegende dat aanlegster het bestaan van dergelijke welomschreven schuld niet bewijst in de vordering gekend sub nr 92.504, doch met het oog daarop een afzonderlijke vordering ingesteld heeft tegen eerste en tweede verweerder;

Dat aldus de samenhang tussen beide zaken vaststaat en de gegrondheid van de vordering gekend onder nr 16.143 dient nagegaan;

* * *

Overwegende dat deze vordering gekend onder nr 16.143 er toe strekt in hoofdorde te horen zeggen dat eerste verweerder, Legiest Juliette geen rechten kan doen gelden op de gebouwen die aanlegster heeft doen oprichten op het terrein door haar gekocht in 1932, terwijl aanlegster als bezitter te goeder trouw haar rechten op de vruchten van de eigendom en op de meerwaarde gegeven aan bewust goed door de oprichting der gebouwen kan laten gelden tegenover tweede verweerder, zodanig dat beide verweerders en minstens de tweede dienen veroordeeld te worden tot het betalen van 1.000.000 F;

In ondergeschikte orde eerste verweerder in ieder geval te veroordelen tot de terugbetaling van de kostprijs van de materialen en de uitgaven van arbeidsloon, uitgegeven voor het oprichten der gebouwen;

Overwegende dat zowel bij het vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg van Brussel dd. 17 januari 1949, als door het arrest van het Hof van Beroep dd. 2 januari 1952 in kracht van gewijsde gegaan beslist werd dat de vervreemding dd. 18 maart 1932 door tweede verweerder, Legiest, Jean aan aanlegster, Vermuyten, Anne, toendertijd zijn minnares, en dit met bedrieglijke benadeling van de rechten van de wettelijke rechtsvoorganger van eerste verweerder, Legiest, Juliette, niet tegenstelbaar is aan deze laatste, met uitsluiting van Legiest, Jean en alleen ter voldoening van haar erfelijke rechten en dat het goed, voorwerp van de vervreemding, met de opgerichte gebouwen, deel uitmaakt van de gemeenschap Legiest-Rosy, gemeenschap waarvan tussen Legiest, Jean en Legiest, Juliette de vereffening en verdeling met voorafgaande openbare verkoop van bedoeld goed bevolen wordt;

Overwegende dat vermits het kwestieuze terrein ten aanzien van Legiest, Juliette steeds behoort heeft tot de gemeenschap Legiest-Rosy, zulks ook het geval is voor het gebouwencomplex op dat terrein opgetrokken tenminste sedert 8 november 1947, datum waarop ze haar eigendomsrecht op het terrein en op de gebouwen heeft kenbaar gemaakt in de dagvaarding tot nietigverklaring van de verkoop van het terrein door Legiest, Jules en Vermuyten, Anne;

Overwegende dat het strijdig zou zijn met de hogervermelde in kracht van gewijsde gegaane beslissingen en ook met de werkelijkheid te zeggen, zoals aanlegster het voorhoudt dat eerste verweerder enkel recht zou hebben op de eigendom van het terrein en niet op de gebouwen daarop gebouwd door aanlegster;

Overwegende dat sedert 1932 en tot 1952, aanlegster in werkelijkheid bezitter geweest is van het terrein in kwestie die daarop gebouwen heeft gebouwd en die ten gevolge van de vordering ingesteld door eerste verweerder uitgewonnen werd;

dat dan ook bij toepassing van artikel 555 van het Burgerlijk Wetboek enkel dient nagegaan op welke vergoedingen ze kan aanspraak maken: ofwel op deze van een derde te kwader trouw namelijk de waarde van de materialen en het arbeidsloon, ofwel deze van een bezitter te goeder trouw, naar keuze van de eigenaars, hetzij de waarde van de materialen en arbeidsloon, hetzij de meerwaarde verkregen door het erf;

Overwegende dat de goede of kwade trouw vastgesteld moet worden op het ogenblik van de oprichting der gebouwen, (P. Levie - *Traité Théorique et Pratique des Constructions sur le terrain d'autrui*, nr. 11, blz. 52), hetzij in onderhavig geval onmiddellijk na de verkoop van het terrein door Legiest, Jules aan Vermuyten, Anne op 18 maart 1932;

Overwegende dat door een gerechtelijke beslissing, namelijk het arrest van het Hof van Beroep, dd. 2 februari 1952, in kracht van gewijsde gegaan, het bedrieglijk karakter van deze verkoop vaststaat, vermits Legiest, Jean zijn toenmalige bijzit, Vermuyten, Anne daardoor wilde bevoordelen, en zijn wettige echtgenote beroven van haar aandeel in de gemeenschap, dit alles met de medeplichtigheid van huidige aanlegster in het gepleegde bedrog;

Overwegende dat Vermuyten, Anne derhalve als een bezitter te kwader trouw van het kwestieuze terrein moete aangezien worden;

(cfr. P. Levie op. cit. nr 12, blz. 53 en de voetnota 4);

Overwegende dat aanlegster dan ook enkel aanspraak kan maken op terugbetaling van de waarde der materialen en het uitgegeven arbeidsloon;

Overwegende dat aanlegster een aantal facturen voorlegt tot staving van die uitgaven voor een totaal bedrag van 327.282 F;

Overwegende dat uit het geheel van de gekende omstandigheden van de zaak, verhaald in het vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel, dd. 17 januari 1949 blijkt dat de verkoop van het terrein in 1932 omringd is door een aantal gegevens die wijzen op een tussen minnaars vooropgesteld plan;

Dat er ook aanwijzingen bestaan om te geloven dat zulks het geval is gebleven voor het oprichten van het gebouwencomplex, dat reeds klaar was einde december 1932: dat namelijk Vermuyten Anne geen enkel bewijs voorlegt van enige werkelijke betaling met eigen gelden; dat ze dan ook geen aanduidingen kan geven omtrent een persoonlijke gegoedheid die haar dergelijke betrekkelijk hoge uitgave zou toelaten;

Dat ze wel een hypotheek genomen heeft op de betwiste eigendom voor een bedrag van 230.000 F, maar dat ze daardoor daarna in feite gelden heeft verkregen dank zij een goed dat ze op bedrieglijke wijze bezit en nog steeds niet bewijst iets met eigen gelden verwezenlijkt te hebben;

Dat ten slotte de geloofwaardigheid in de voorgelegde bewijsstukken volledig geschikt wordt, wanneer daaronder een factuur voorkomt uitgaande van Legiest, Jean, haar minnaar, gedateerd van 15 januari 1934 voor een bedrag van 55.975 F;

Overwegende dat het bewijs van het bestaan van een schuldvordering tegenover Legiest, Juliette niet geleverd wordt;

Overwegende dat het bestaan van de schuldvordering tegenover Legiest, Jean evenmin bewezen is vermits eiseres ten zijnen opzichte geen bezitter te goeder trouw was gezien hun onderlinge verhoudingen en hun bedrieglijk opzet bij de verkoop van het terrein toebehorend aan de gemeenschap Legiest-Rosy op 18 maart 1932 en hem ook geen geloofwaardige bewijsstukken van werkelijke uitgaven gedaan voor bouwwerken en arbeidsloon worden tegengeworpen;

* * *

Overwegende dat uit het geheel van beide samenhangende vorderingen blijkt dat aanlegster noch een geldig verzet naar de vorm tegen de vooropgestelde verdeling heeft gedaan, noch het inzicht heeft gehad zulks te doen en dat ze evenmin het bewijs heeft geleverd van het bestaan van een zekere, vaststaande en opeisbare schuld tegenover één der deelgenoten;

Overwegende dat deze gegevens omtrent de vorderingen ten opzichte van eerste verweerster Legiest, Juliette en van tweede verweerder Legiest, Jean, vanzelfsprekend de regelmatigheid insluiten van de akten van verkoop en van inventaris verleden voor Notaris Nols en van de akte van verdeling verleden voor Notaris Timmermans, voor zover ze betwist werden door huidige vorderingen;

Om deze redenen,

De Rechtbank :

Gelet op artikelen 4, 37 en 41 van de Wet van 15 juni 1935, op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Rechtdoende op tegenspraak;

Alle andere besluiten verwerpende;

Verklaart de zaken ingeschreven onder nummers 92.504 en 16143 van de Algemene Rol samenhangend en voegt ze samen;

Zegt de vorderingen sub nrs. 92.504 en 16.143 ontvankelijk, doch ongegrond;

Wijst aanlegster er van af,

Verwijst ze tot de kosten.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE GENT

3e kamer. — 30 mei 1963.

Voorzitter : M. Aug. Taevernier.

Rechters : M.M. E. Van Nuffel en A. Pauwelyn.

Referendaris : M.A. Van Hauwermeiren.

Advocaten : Mrs G. Van Hecke en J. De Jaegere.

Onrechtmatige mededinging. — Laattijdig verzet tegen het gebruik van de benaming van een streek. — Soortnamen. — Duidelijke vermelding van de herkomst op de verpakking.

Er kan geen verbod opgelegd worden tegen het gebruik van de bewoordingen « Dortmund type » waar sedert vele jaren deze vermelding ongestoord en algemeen gebruikt wordt om een « soort » bier aan te duiden. De brouwer die deze soort bier vervaardigt moet er echter voor zorgen dat de ware herkomst op zeer duidelijke wijze te lezen staat op zijn flessen en in zijn publiciteit. De handelaar die zulks opzettelijk verzuimt en op die manier onjuiste aanduidingen geeft nopens de ware herkomst van zijn produc-

ten en op die wijze de goede faam van sommige koopwaren uitbaat ten nadele van handelaars of nijveraars van een bepaalde streek, stelt daden van ongeoorloofde mededinging.

Dortmunder Actien-Brauerei en cons. t./ Anglo-belge.

Overwegende dat de vordering ertoe strekt te doen zeggen dat de verweerster zich tegenover de eiseressen schuldig heeft gemaakt aan oneerlijke mededinging door bier te verkopen ander de aanduiding « Dortmund type » en met het gebruik van andere kenmerken zowel in de aankleding van de flessen als in de publiciteit, welke er op gericht zijn de verbruikers te doen geloven dat het bier van de verweerster uit Dortmund herkomstig is of volgens Dortmunds recept gebrouwd wordt, en zonder enige aanduiding van haar firma en vestiging;

Zich verbod te horen opleggen deze praktijken nog voort te zetten;

Zich te horen veroordelen aan verzoeksters gezamenlijk in handen van hun raadsman als schadeloosstelling te betalen de som van 50.000 frank, en de eiseressen te horen toelaten tot publicatie van het vonnis in tien dagbladen;

Overwegende dat uit deze bewoordingen blijkt dat de vordering twee beweerde inbreuken beoogt :

1) het gebruiken van de benaming « Dortmund type » op de etiketten en in de publiciteit;

2) het aanwenden bij het samenstellen dezer etiketten en der publiciteit van middelen welke de verbruikers kan doen geloven dat het verkochte bier rechtstreeks afkomstig is van Dortmund of Duitse brouwerijen van deze streek;

1. *Wat betreft het gebruik van de benaming « Dortmund type ».*

Overwegende dat de verweerster door het voorbereiden van documentatie het bewijs heeft gebracht dat die benaming sedert jaren in België en in vele andere landen ongestoord door de brouwers gebruikt wordt; dat de naam « Dortmund » al dus in de bierhandel een generieke benaming is, die in het openbaar domein is gevallen, juist zoals de benamingen Scotch, Munich of Pils, of nog zoals op andere gebieden de benamingen « Eau de Cologne », « Savon de Marseille », « Camembert » enz....;

Overwegende dat de eiseressen aanhalen dat een Duits arrest zou beslist hebben dat de benaming « Dortmund » niet mag gebruikt worden door niet te Dortmund gevestigde brouwers; dat deze beslissing niet noodzakelijk de beslissing der soevereine Belgische rechtbanken moet beïnvloeden; dat er dient vastgesteld dat die beslissing strijdig is met wat er werkelijk in de Europese bierhandel gebeurt;

Overwegende dat het namelijk vaststaat :

a) dat er reeds gewag wordt gemaakt van « typen » Dortmund in 1903 (zie het advies van Prof. J. De Clerck dd. 19 maart 1960; Prof. Windisch « Jahrbuch für Brauerei, blz. 402; ook J. De Clerck, Cours de Brasserie, vol. I, 1948, blz. 582);

b) dat in de « brauerei-literatuur » doorgaans gesproken wordt van bier van het type « Dortmund »; ook ter gelegenheid van wedstrijden (zie Le Petit Journal du Brasseur, 66° jaar, n° 2688, blz. 199; Echo de la Brasserie, blz. 569, mei 1958; Europese Olympiade van het bier 1962, reglement);

c) dat talrijke etiketten van andere brouwerijen eveneens « Dortmund » vermelden, namelijk : Edel-

quell, Dortmunder type; Welt-dort; Spezial dort; Haesbrau, Dortmunder type; Aarbrau, nach Dortmunder art; Mai-bock, Dortmunder type; Nordbrau, Dortmunder type; Sturbrau, Dortmunder type; Furnbau, Dortmunder type, Maes-dort, urtyp, Brügdort; Super, Dortmunder type;

Overwegende dat de eiseressen zich nooit vroeger door rechtsmiddelen tegen het gebruik van de vermelding «Dortmunder-type» of dergelijke bewoordingen hebben verzet, tenzij onlangs in Denemarken, waar het Hof verklaarde dat de benaming slechts mag gebruikt worden mits sommige voorwaarden en voorzorgen die overeenstemmen met het «distingue» in het huidige vonnis vastgesteld; dat de eiseressen thans laattijdig, de benaming «Dort» of «Dortmunder» uit het openbaar domein willen doen terugtrekken;

Overwegende dat deze woorden wel «soortnamen» geworden zijn en dat het gebruik ervan, voor zoveel zulks niet gepaard gaat met daden van oneerlijke onrechtmatige mededinging, zoals verder zal gezegd worden, niet aan brouwers die werkelijk bieren brouwen van dat type, volgens de gepaste recepten en normen van fabricatie, kan ontzegd worden;

Overwegende dat de eiseressen niet aandringen nopens zogezegde ongepaste of minderwaardige fabricatie;

2. Wat betreft de «herkomst», de publiciteit en de daden van oneerlijke mededinging.

Overwegende dat de handelaar die aan zijn cliënteel onjuiste aanduidingen geeft nopens de herkomst van zijn producten, en op die wijze de goede faam van sommige producten uitbaat ten nadele van handelaars of nijveraars van een bepaalde streek, daden stelt van oneerlijke mededinging, die moeten beteugeld worden (zie vonnis Kooph. Rechtb. Gent 28 februari 1962, J. Trib. Abb. D'Orv. t/ Brasserie X en Y);

Overwegende dat er verschil bestaat tussen het gebruiken van de benaming van een streek die een «generieke appellatie» geworden is, en het voorstellen van de koopwaren alsof zij werkelijk in die streek vervaardigd werden;

Overwegende dat de gezonde handelspraktijken eisen dat, wanneer een Belgisch brouwer bier van het «Dortmunder type» verkoopt, hij op zijn flessen duidelijk en zelfs op in het oog springende wijze aanduidt dat het bier in België vervaardigd werd; dat in ieder geval in het bijzonder dient onderzocht;

Overwegende dat de verweerster hiervan zo goed bewust is, dat zij verklaart spontaan en vóór de dagvaarding, haar etiketten gewijzigd te hebben;

a) Overwegende dat vóór die dagvaarding en sedert lange tijd, de etiketten (die ingetrokken werden) de vermelding droegen: «Rosbrau, Dortmunder type, Keimfreie Brauerei Abfüllung» dus alleen vermeldingen in het Duits, wat de kopers op een dwaalspoor bracht nopens de herkomst van de koopwaar;

b) Overwegende dat sedert begin 1960 de Anglo-Belge verklaart voor haar export een meer gepaste etikette gebruikt te hebben, met vermelding, in de Engelse taal, van de «oorsprong» (Zulte);

c) Dat echter de etiketten voor binnenlandse afzet de vermelding «Anglo-Belge H. Register Gent» in zodanige letters werd aangebracht, dat ze praktisch onleesbaar is; dat men ook niet weet sedert wanneer de verweerster deze verbeterde etiketten gebruikt; dat niets bewijst dat zij het deed vóór de dagvaarding;

Overwegende dat de verweerster tegenwerpt dat zij vooral verkoopt aan café- en hoteluitbaters die wel weten dat het bieren zijn van de Anglo-Belge; dat

zulks echter nevens de kwestie is, vermits vooral de mening van de verbruikers zelf van belang is; dat het algemeen uitzicht van de fles, met het schild «A.B.» dat voor oningewijden niets betekent, met gothische letters, de verbruikers in de gedachte laat dat zij bier drinken dat uit de streek van Dortmund komt, wat nadeel berokkent aan de echte Dortmundse brouwers, namelijk aan de eiseressen (H.R. Brussel 10 februari 1955 Scud. t/ Lin) «une désignation de ville serait abusive si celui qui vend ses produits leur assigne comme lieu d'origine une ville connue pour la fabrication de ces produits, ou même s'il fait indirectement croire à ce lieu d'origine étrangère» (Comm. Brux. 22 februari 1904; Pandectes pér. 1904, n° 144-245);

«Sont constitutifs de concurrence déloyale... les agissements de commerçants qui ont... donné à leur produit le nom d'une bière (anglaise) sans ajouter aucune indication renseignant sur sa véritable nature...» (Comm. Brux. 28 februari 1910 Pand. Pér. n° 398-399; cft. Rouboer: Le droit de la Propriété Industrielle t. II, blz. 810 tot 819). «Lorsqu'un commerçant donne à sa clientèle une fausse indication concernant l'origine de ses produits et abuse donc de la renommée dont jouissent certaines personnes, villes ou contrées, ces personnes ou les habitants de ces villes ou contrées ont le droit de poursuivre ce commerçant pour concurrence déloyale» (J. Trib. Commerce Gand 28 februari 1962, zie hierboven);

Overwegende dienvolgens dat, indien het gebruik van de woorden «Dort» of «Dortmunder» niet kan ontzegd worden aan brouwers die dergelijke bieren vervaardigen, deze brouwers toch moeten zorgen dat zij niet laten geloven dat hun producten van de streek van Dortmund komen, en dat het enige middel daartoe is: het aanbrenge op hun etiketten en in hun publiciteit op zeer duidelijke wijze, van de plaats van oorsprong of fabricatie, wat de verweerster opzettelijk verzuimd heeft tot wanneer zij met vervolgingen bedreigd werd;

Wat de schade betreft:

Overwegende dat de eiseressen in het ongelijk gesteld worden nopens een deel van hun vordering zoals deze werd ingeleid;

Overwegende echter dat het vaststaat dat zij door ongeoorloofde handelingen nadeel berokkend heeft aan de eiseressen, die namelijk verplicht zijn geweest een geding in te spannen; dat anderzijds de schade aan de cliënteel niet anders kan geschat worden dan ex aequo et bono; dat er voldoende publiciteit zal gegeven worden aan dit vonnis door het verschijnen in twee dagbladen;

Om deze redenen,

De Rechtbank,
Alle meerdere en tegenstrijdige besluiten verwerpende;

Zegt voor recht dat er aan de verweerster geen verbod kan opgelegd worden de benaming «Dortmunder type» te gebruiken;

Zegt echter dat de verweerster de cliënteel in dwaling heeft gebracht nopens de herkomst van het door haar vervaardigde bier van het Dortmund type, en dat zij dit kon vermijden met het aanbrenge van duidelijke leesbare vermeldingen van de herkomst en van de plaats van fabricatie van het kwestieuze bier op haar flessen en in haar publiciteit, wat ze heeft verwaarloosd;

Veroordeelt de verweerster om aan de eiseressen gezamenlijk te betalen de som van 50.000 frank meer de gerechtelijke intresten ten titel van schadevergoeding, in handen van hun raadsman;

Zegt dat dit vonnis zal mogen gepubliceerd worden in een franstalig en in een vlaamstalig dagblad naar keuze van de eiseressen, de kosten terugvorderbaar zijnde op het vertoon van de kwitanties van uitgevers, drukkers en vertalers;

Verwijst verweerster tot de helft der gedingskosten, in totaal voorlopig begroot op 1.160 frank, registratie- en expeditierechten niet inbegrepen;

Verklaart dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad spijts elk verhaal en zonder borg.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

Kortgeding. — 11 maart 1963.

Voorzitter : M. Wuyts.

Referendaris : M. Beckers.

Advokaten : Mrs. P. Speyer en A. Meeus.

Naamloze vennootschap. — Bewijs en tegenbewijs van het eigendomsrecht op aandelen aan toonder. — Opleggen van niet door de statuten voorgeschreven formaliteiten m.b.t. het mogen bijwonen van algemene vergaderingen : feitelijkheid en bevoegdheid van de rechter in kortgeding. — Benoeming van een buiten de vennootschap staande persoon om een buitengewone algemene vergadering voor te zitten.

Het eigendomsrecht op aandelen aan toonder wordt door het overeenkomstig de artt. 2228 v. B.W. uitgeoefende bezit ervan bewezen (art. 2279 B.W.).

Niet de bezitter moet zijn eigendomsrecht bewijzen. Het tegenbewijs kan door de beheerders der vennootschap door alle wettelijke bewijsmiddelen geleverd worden, met uitzondering evenwel van de beslissende eed.

Wanneer voor het bijwonen van buitengewone en gewone algemene vergaderingen door de statuten geen formaliteiten, o.a. in verband met de neerlegging van de aandelen aan toonder, zijn voorgeschreven, mag en kan de raad van beheer niet eisen, dat b.v. de aandelen vóór de vergaderingen zouden worden neergelegd.

Een dergelijke eis zou een feitelijkheid opleveren, waaraan de rechter in kortgeding een einde kan stellen.

Benoeming van een buiten de vennootschap staande persoon, die een buitengewone algemene vergadering van aandeelhouders zal voorzitten (zie nader het bevelschrift, ook voor wat de aan deze persoon verstrekte opdracht betreft).

Blitz t./ N.V. Sportfondsenbad Antwerpen,
Rüdelshem, en cs.

Gezien de geboekte inleidende dagvaarding op 22 februari 1963 betekend ;

Aangezien de eis strekt tot bevel te horen geven aan alle gedaagden een buitengewone algemene vergadering van de eerste gedaagde, overeenkomstig de statuten en de wet te ontbieden en te beleggen, met de volledige dagorde door aanlegger opgegeven in zijn verzoeken van 21 en 22 januari 1963 en met de vereisten van vorm en grond en ook van publiciteit en dit minstens in de loop van de maand maart 1963 ;

Een persoon te zien aanduiden, met de taak deze buitengewone algemene vergadering te ontbieden, te beleggen en voor te zitten ; te horen zeggen dat deze persoon zich zal houden aan bovengenoemde dagorde en te horen zeggen dat, bij gebreke voor de gedaagden binnen de 24 uur na het tussèn te komen bevel de algemene vergadering op te roepen en de nodige publicaties te doen verschijnen de voornoemde aan te duiden persoon en aanlegger zullen kunnen overgaan tot deze publicaties en tot alle andere vereiste maatregelen van vorm en grond ten einde de algemene vergadering minstens in de loop van de maand maart 1963 te houden ;

Te horen zeggen dat het tussèn te komen bevel zal kunnen gelden als oproeping en dat de tekst hiervan met een oproeping zal gelijkgesteld worden en aldus, overeenkomstig de wet, in het Belgisch Staatsblad en in de wettelijk aangewezen dagbladen, zal kunnen en dienen verschijnen ;

Te horen zeggen dat zelfde voornoemde aan te duiden persoon bij het verrichten van zijn opdracht, bij het uitvoeren van voornoemde publicaties en maatregelen van vorm en grond en ten slotte bij het voorzitten van de algemene vergadering, al de taken verband houdende met deze buitengewone algemene vergadering zal uitvoeren, die normaal door de gedaagden of door de daartoe wettelijk geschikte personen, dienen uitgevoerd te worden ;

Te horen zeggen dat hij het bureau zal samenstellen, daarin begrepen het aanduiden van de stemopnemers, dat hij zal zorgen voor het opstellen en voor het tekenen van alle processen-verbaal en in het algemeen voor al hetgeen de gedaagden of de andere daartoe wettelijk geschikte personen, dienen te zorgen, dit alles overeenkomstig de statuten en de wettelijke beschikkingen inzake algemene vergaderingen ;

Te horen zeggen dat hij onder meer de stemmen zal opnemen, de bewoordingen van het proces-verbaal van de algemene vergadering zal neerpennen of doen neerpennen en de stemming zal laten uitbrengen over elk punt van de dagorde ;

Akte te horen geven van het aanbod van aanlegger zijn aandelen voor zover als nodig ten overvloede aan deze derde persoon te tonen, dit zijnde gezegd zonder enige nadelige bekenntenis en onder alle voorbehoud van alle rechten hoegenaamd ; te horen verklaren dat dit aanbod als voldoende dient beschouwd te worden en gebeurlijk alle nodige maatregelen in dit verband te horen bevelen ;

Aangezien de eis ontvankelijk en gegrond is ; Aangezien inderdaad er geen betwisting ten gronde tussen partijen bestaat, vermits de vraag van aanlegger tot bijeenroeping van een buitengewone algemene vergadering ingewilligd werd door verweerders ;

Aangezien dienaangaande de buitengewone algemene vergadering bijeengeroepen werd voor maandag 18 maart 1963 te 15 u. en de publicaties desbetreffend verschenen zijn in het Belgisch Staatsblad van 9-2-1963 : dat tevens voor zelfde datum van 18-3-1963 de gewone algemene vergadering bijeengeroepen werd te 20 u. en de publicaties desbetreffend eveneens verschenen zijn in het Belgisch Staatsblad van 9-2-1963 ;

Aangezien eveneens ter zitting bekend werd door verweerders dat op 14-2-1963 een aantal van 2.400 aandelen getoond en geteld werden ter studie van de raadsman van aanlegger zodat aanlegger het bewijs geleverd heeft dat hij drager is van minstens 1/5e van het maatschappelijk kapitaal dat 12.000 aandelen telt ;

Aangezien ten slotte het eveneens toegegeven wordt door beide partijen dat het opportuun is een neutrale persoon aan te duiden door de Rechtbank, die het

voorzitterschap zal waarnemen van deze buitengewone algemene vergadering ;

Aangezien verweerders ten onrechte opwerpen dat de Heer Voorzitter dezer Rechtbank onbevoegd is om over de eis te kennen ;

Aangezien inderdaad het niet kan weerlegd worden dat de betwisting tussen partijen niet gaat over de grond van de zaak maar wel en uitsluitelijk over een modaliteit, discussie die zich dan nog beperkt tot zekere zeer geringe punten van deze modaliteit en er zelfs eensgezindheid bestaat over het aanduiden van een neutrale persoon als voorzitter ;

Aangezien inderdaad verweerders de vraag van aanlegger reeds ingewilligd hebben en de buitengewone algemene vergadering bijeengeroepen hebben bij toepassing van art. 73 Wet op de vennootschappen en aanlegger wel degelijk aandeelhouder is van 1/5e van het maatschappelijk kapitaal gelijkvormig aan art. 44 en volgende der Wet op de vennootschappen ;

Aangezien bijgevolg er volledige eensgezindheid bestaat betreffende de inrichting van een buitengewone algemene vergadering en de toepassingsmodaliteit van een recht dat ten gronde niet wordt betwist ;

Aangezien dienaangaande partijen eveneens akkoord zijn dat ter zake er hoogdringende voorhanden is voor het regelen van deze toepassingsmodaliteit (zie Kortg. Rechth. Kooph. te Antwerpen 25-6-1956 R.W. 6-1-1957 Kol. 885) ;

Aangezien anderzijds verweerders opwerpen dat een sekwester zou dienen aangesteld te worden ten einde de aandelen van de aanlegger in ontvangst te nemen en dewelke aandelen zouden dienen voorafgaandelijk neergelegd te worden ter maatschappelijke zetel ;

Aangezien het niet betwist wordt door partijen dat de aandelen die destijds op naam waren, omgevormd werden in aandelen aan drager en dit door beslissing van buitengewone algemene vergadering van 2-2-1946 dat het art. 6 der standregelen heeft vervangen ;

Aangezien het eigendom van aandelen aan drager bewezen wordt door het voorleggen van de tafel en er niets anders kan vereist worden : dat ten andere het eisen van iets meer dan hetgeen de wet bedingt, als een zuivere feitelijkheid moet beschouwd worden (zie Kortged. Rechth. Koophandel 25-6-1956 R.W. 6-1-1957 kol. 885) ;

Aangezien de tekst van de wet die aan een aandeelhouder van 1/5e van het maatschappelijk kapitaal het recht toekent de oproeping van een algemene vergadering te eisen, niet vereist dat deze aandeelhouder eigenaar zou zijn van dit 1/5e van het maatschappelijk kapitaal : dat inderdaad het bezit ervan volstaat en de bezitter of bezitster van dit 1/5e van het maatschappelijk kapitaal : dat inderdaad het bezit ervan volstaat en de bezitter of bezitters van dit 1/5e van het maatschappelijk kapitaal genieten van het vermoeden toegekend door art. 2279 B.W. ;

dat bijgevolg de neerlegging eisen en de bewaring opleggen van de aandelen der opgevorderde aandeelhouders, voor doel hebbende de verrechtvaardiging van hun recht, er op neer zou komen een verplichting op te leggen die niet in de wet voorkomt : dat zelfs de eed die hun zou opgedragen worden betreffend hun hoedanigheid van eigenaars, zou dragen op feiten die niet dienend zijn ter zake en bijgevolg dan ook niet gedingbeslissend zou zijn ;

Aangezien ingevolge art. 2279 B.W., bepalende dat voor roerende goederen geldt het bezit als titel, is het eigendom van aandelen aan drager van rechtswege er van uitgemaakt in hoofde van diegene die deze aandelen vertegenwoordigen door het enige feit van het bezit van deze aandelen in hun handen :

de titel ingevolge het vermoeden van art. 2279 B.W. is gelijkvormig aan een titel van eigendom ;

Aangezien opdat het bezit van deze aandelen aan drager, zoals van alle roerende goederen, zou kunnen gelden als titel van eigendom en eigendomstitel zou kunnen worden, moet dit bezit twee voorwaarden vervullen aangenomen door de eensluitende interpretatie van art. 2279 B.W., namelijk :

1. dat dit wordt uitgeoefend *animo Domini*, de bezitter zich aanstellende en zich gedragende en behorend als eigenaar met uitsluiting van het bezit ter bede (*possession précaire*) of voor een ander zoals de huurder, de vruchtgebruiker, de ontlener of de bewaarner zoals voorzien door art. 2236 B.W. ;

2. dat het bezit uitgeoefend worde ter goede trouw ; Aangezien deze twee voorwaarden, de ene zowel als de andere altijd vermoed worden te bestaan in hoofde van de bezitter, dit vermoeden zijnde trouwens *juris tantum* ;

Aangezien bijgevolg het niet aan de bezitter is zijn eigendomsrecht te bewijzen, maar wel aan zijn tegenstander — ter zake de beheerders van de vennootschap die gedagvaard werd in oproeping van de algemene vergadering — het bewijs te leveren dat zijn bezit slechts ten bede of van kwade trouw en dewelke omstandigheden alleen van aard zijn om zijn wettelijk vermoeden van eigendom der aandelen door hem voorgebracht omver te werpen ;

Aangezien dit tegenbewijs door de beheerders der vennootschap kan geleverd worden door alle middelen van recht gezien het zich voordoet in een handelsaangelegenheid en in elk geval een bewijsvoering is van een feit waarvan het onmogelijk geweest is voor de schuldeisers zich een geschreven titel aan te schaffen (art. 1348 B.W.B.) : dat nochtans de eedaflegging dient verworpen te worden om reden dat de houders der aandelen aan drager niet te verrechtvaardigen hebben dat zij eigenaars zijn, maar, doordat zij aangezien worden als het te zijn, de alzo opgedragen eed op feiten zou dragen die niet ter zake dienend zouden zijn en aldus niet gedingbeslissend zou zijn ;

Aangezien er geen verplichting kan bestaan de aandelen aan drager neer te leggen vóór of neergelegd te laten tot na de algemene vergadering, gezien de verplichting berust op een uitzonderlijk recht en dan ook beperkend dient verklaard te worden ;

Aangezien het recht voor de aandeelhouders die 1/5e van het maatschappelijk kapitaal bezitten om een buitengewone algemene vergadering op te roepen, en dat dit recht ontstaan is en in beweging gezet is op zichzelf en door zichzelf alleen zijn juridische gevolgen moet nastreven zoals voor elk verworven recht ;

Aangezien zelfs, moest op het laatste ogenblik deze aandelen aan drager van titularis veranderen, dit niets ter zake zou veranderen, want zijnde een gewone afstand van schuldvordering : dat inderdaad deze schuldvordering vastgesteld en vertegenwoordigd wordt door de aandelen aan drager en het bijgevolg dan ook door de enkele overhandiging van deze aandelen aan drager is dat deze schuldvordering overgaat van de opvorderende aandeelhouder, eigenaar op de dag van de vraag tot oproeping van de algemene vergadering, aan diegene die er de houders van zouden zijn op de dag zelf van de algemene vergadering ;

Aangezien er dan ook geen sprake kan zijn een sekwester aan te duiden met opdracht de aandelen toebehorend aan aanlegger te bewaren tot 18 maart 1963, inventaris te maken van deze aandelen in tegenwoordigheid van alle partijen en gezien er geen rede-

nen zijn om het eigendom te betwisten en zelfs dit eigendom niet eens kan betwist worden gezien het bezit van deze aandelen volstaat en ingevolge artikel 2279 B.W.B. gelijkvormig is aan het eigendom; dat op 14 februari 1963 2.400 aandelen door aanlegger werden getoond, hetgeen niet betwist wordt;

Aangezien tenslotte verweerders ten onrechte art. 18 der standregelen inroepen bepalende dat om tot de vergadering toegelaten te worden, zal ieder aandeelhouder ten minste 5 dagen vóór de vergadering, ter maatschappelijke zetel of ter plaatse daartoe aangeduid in de oproepingsberichten het bewijs moeten leveren dat hij als aandeelhouder in de boeken der maatschappij ingeschreven is;

Aangezien inderdaad dit art. 18 niet van toepassing is gezien het slechts toepasselijk was voor het aandelenboek, toen de aandelen nominatief waren, doch op 2 februari 1946 al de aandelen omgevormd werden in aandelen aan drager;

Aangezien deze statutaire tekst niet bij wijze van analogie kan toegepast worden;

Aangezien inderdaad geen enkele wettekst voorschrijft dat de aandelen op voorhand zouden neergelegd worden; dat aldus waar destijds in de standregelen een artikel ingelast werd dat van het gemeen recht afwijkt deze bepaling dan ook beperkend, strictu sensu, dient uitgelegd te worden en er dan ook geen sprake kan zijn van de houders van aandelen aan drager te eisen dat zij voor het bijwonen van de algemene vergadering, iets meer zouden doen of moeten doen dan het bewijs geven van hun hoedanigheid van bezitters dezer aandelen;

Aangezien zulks eisen op een feitelijkheid zou neerkomen vermits geen toekenning bij voorraad (provision) zou gegeven worden aan de titel;

Aangezien het slechts enkel in geval van nominatieve aandelen is dat het aandelenboek van belang zou zijn, hetgeen ter zake niet meer het geval is;

Aangezien zoals hierboven reeds uitgelegd, het eigendom van aandelen aan drager gewoonweg bewezen wordt door het voorleggen van de aandelen zelf en indien de standregelen geen enkele formaliteit voorschrijven om toegelaten te worden tot de algemene vergadering, zoals ter zake, dan bieden de aandeelhouders zich aan met hun aandelen indien deze aan drager zijn en beperken zij zich na ze vertoond te hebben, de aanwezigheidslijst te tekenen;

Aangezien bijgevolg met een sekwester aan te stellen of met aanlegger te verplichten zijn aandelen neer te leggen de Voorzitter buiten de perken van de wet zou treden en iets aan de wet en aan de standregelen zou toevoegen dat er niet in voorkomt, en aldus het eigendomsrecht van aanlegger zou inkorten;

Aangezien aanlegger besluit dat de beslissingen van dit bevel zouden gelden zowel voor de gewone algemene vergadering als voor de buitengewone algemene vergadering;

Aangezien nochtans deze aanvraag de perken van het gerechtelijk kontrakt te buiten gaat en de dagvaarding alleen betrekking heeft op de buitengewone algemene vergadering;

Om deze redenen,

Melding makend dat de beschikkingen van artikel 2 van de Wet van 15 juni 1935 in acht genomen werden;

Alle andere en strijdige besluiten verwerpende;

Wij, O. Wuyts, Ondervoorzitter, Alleenzetelend Rechter, in de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen, zetelend in kortgeding, in vervanging van de heer Voorzitter belet, bijgestaan door G. Beckers, Referen-

daris dezer Rechtbank, verklaren Ons bevoegd om over de eis te kennen;

Verklaren de eis ontvankelijk en gegrond voor wat betreft de buitengewone algemene vergadering van 18 maart 1963, te 15 uur;

Verlenen akte aan aanlegger van de erkenning door verweerders dat op 14 februari 1963 ter studie van de raadsman van aanlegger er 2.400 aandelen geteld werden, zijnde in het bezit van aanlegger;

Verlenen akte aan aanlegger van zijn aanbod dat op de dag zelve van de buitengewone algemene vergadering hij bereid is te bewijzen dat hij drager is van één vijfde van het maatschappelijk kapitaal, doch dat men van hem niets meer mag vragen;

Stellen aan de heer Gustave Janssens, Rechter in deze Rechtbank, Roodestraat 25, te Antwerpen, met opdracht de buitengewone algemene vergadering van 18 maart 1963 voor te zetelen, na te gaan of de nodige publicaties werden gemaakt en/of elke andere wettelijke vereisten werden geëerbiedigd, hem en/of aanlegger machtigend zelf tot deze publicaties over te gaan en tot het vervullen van de wettelijke vereisten over te gaan, zo zij niet werden gedaan of vervuld; verlenen hem tevens de opdracht al de taken verband houdende met deze buitengewone algemene vergadering uit te voeren, die normaal door de verweerders of door de daartoe wettelijk geschikte personen dienen uitgevoerd te worden; zeggen voor recht dat hij het bureau zal samenstellen, daarin begrepen het aanduiden van de stemopnemers, dat hij zal zorgen voor het opstellen en voor het tekenen van alle processen-verbaal en in het algemeen voor al hetgeen verweerders of de andere daartoe wettelijk geschikte personen dienen te zorgen, dit alles overeenkomstig de statuten en de wettelijke beschikkingen inzake algemene vergadering;

Zeggen voor recht dat hij o.m. de stemmen zal openen, de bewoordingen van het proces-verbaal van de algemene vergadering zal neerpennen of doen neerpennen, en de stemming zal laten uitbrengen over elk punt van de dagorde;

Zeggen voor recht dat het voldoende zal zijn dat de aanlegger en alle andere aandeelhouders hun aandelen aan drager voor het bijwonen van de buitengewone algemene vergadering aan de heer G. Janssens zullen tonen, dit bij het begin zelf van de buitengewone algemene vergadering;

Verklaren de tegeneis van verweerders ongegrond; wijzen hen af van hun tegeneis;

Verlenen akte aan aanlegger van zijn schatting des geding in al zijn delen en in elk deel afzonderlijk;

Veroordelen verweerders tot de kosten van het geding, tot heden aan de zijde van aanlegger alleen op 2.200 frank begroot;

En gelet op de hoogdringendheid, verklaren Ons bevelschrift, behoudens de verwijzing in de kosten, uitvoerbaar niettegenstaande alle verhaal, zonder borgstelling, en bij uitsluiting van het recht tot kantonnement.

NOOT: Het in de vorenstaande beslissing aangehaalde bevelschrift van de Antwerpse Rechtbank van koophandel dd. 25 juni 1956 (R.W. 1956-57, 885) werd onlangs in de « Revue pratique des sociétés civiles et commerciales » (n° 1-2, 1963, n° 5093, p. 45 v.) door Fr. Van der Mensbrugge uitvoerig besproken. Naar deze bespreking moge worden verwezen o.a. voor wat betreft de bevoegdheid van de rechter in kortgeding om een buiten de vennootschap staande persoon te benoemen om b.v. een algemene vergadering voor te zittingen. Het bevelschrift van 25 juni 1956 had de vor-

dering tot aanstelling van een sekwester met de opdracht het voorzitterschap van een algemene vergadering waar te nemen, afgewezen als zijnde in strijd met de wet.

B.

POLITIERECHTBANK TE BRUSSEL

20 mei 1963

Rechter : M. Gillard.

Advokaten : Mrs. J. Beus en Ch. Mahieu.

Besturen van een voertuig in dronken toestand. — Nietigheid van een zonder voorafgaande toestemming van de betrokken bestuurder verrichte bloedproef.

Een bloedproef, die zonder vooraf gevraagde toestemming van de betrokken persoon verricht wordt, is zonder waarde en nietig. Met de uitslag van een dergelijke proef mag en/of heeft de rechtbank geen rekening te houden.

O.M. en Marissens t/ De Rijck en
De Rijck t./ Marissens.

Gezien de exploten van rechtstreekse dagvaarding regelmatig naar de vorm;

Gezien het proces-verbaal ter zake opgesteld;

Gehoord de getuige in zijn verklaringen;

Gehoord de burgerlijke partijen en hun redenen om de gegrondheid van hun respektievelijke eisen :

1) Marissens van 4.187 frank met vergoedende intresten vanaf 24 oktober 1961; en

2) De Rijck van 30.000 frank ten provisionele titel met aanduiding van een deskundige, daar zij het door haar geleden nadeel schat op 300.000 frank met vergoedende intresten vanaf 24 oktober 1961; als vergoedingen te bewijzen;

Gehoord het Openbaar Ministerie in zijn besluiten;

Gehoord de mandatarissen van de beide gedaagden in hun verdedigingsmiddelen;

Aangezien de zaken ingeleid op rechtstreekse dagvaardingen en deze ingeleid op dagvaarding uitgaande van het Openbaar Ministerie verknocht zijn, en het bijgevolg past ze samen te voegen;

Aangezien het wanbedrijf voorzien door artikels 418 en 420 van het Strafwetboek en waarvan spraak in de rechtstreekse dagvaarding uitgaande van De Rijck Lodewijk tegen Marissens Lodewijk, inderdaad zijn oorsprong vindt in het verkeersongeval waarvoor rechtstreeks dagende regelmatig, op vordering van de heer Ambtenaar van het Openbaar Ministerie, voor deze Politierichtbank vervolgd wordt, en beide zaken bijgevolg verknocht zijn; dat ingevolge de beschikkingen van artikel 138, 6° bis van het wetboek van Strafvordering (Wet van 21 februari 1959), de Politierichtbank van deze standplaats bijgevolg bevoegd is om kennis te nemen van deze zaak;

Gezien de besluiten door gedaagde De Ryck Lodewijk genomen;

Overwegende dat er uit het door de rijkswachters na het ongeval opgemaakte proces-verbaal blijkt dat beklagde De Ryck hun normaal scheen; dat de Zusters van het Heilig Hart, die hem in hun kliniek te Asse opnamen, eveneens formeel waren om te verklaren dat beklagde geen enkel teken van dronkenschap vertoonde; en dat geneesheer Goossens die hem, op verzoek

van de rijkswacht, onderzocht, hem insgelijks normaal vond;

Overwegende dat er verder uit de elementen van het dossier blijkt dat aan gedaagde De Ryck niet gevraagd werd of hij zich aan de bloedproef wou onderwerpen;

Overwegende dat nochtans uit het onderzoek van de parlementaire besprekingen die de stemming van artikel 4 van de Wet van 15 april 1958 voorafgingen blijkt dat, indien de wetgever het principe van de bloedproef aannam, hij evenwel oordeelde deze proef aan wel bepaalde voorwaarden te moeten onderwerpen, en in het bijzonder « aan de voorafgaandelijke toestemming van de betrokken persoon »; (zie namelijk : Verslag van de Commissie van Justitie, Belgische Senaatsvergadering van 13 maart 1958, n° 245, blz. 4);

Overwegende dat een verrichte bloedproef dan ook zonder waarde en nietig is, vanaf het ogenblik dat aan de betrokken persoon voorafgaandelijk niet gevraagd werd of hij er in toestemde;

Overwegende dat de Rechtbank bijgevolg geen rekening mag houden of te houden heeft met de uitslag van deze proef (zie namelijk : Correctionele Rechtbank Hasselt, 9 mei 1961; Jur. Liège, 35; Correctionele Rechtbank Dinant, 20 februari 1961, Jur. Liège, 205);

Overwegende dat er uit de voorafgaande beweegredenen blijkt dat noch de betichting A, noch de betichting B, met de dagvaarding ten laste van gedaagde De Ryck gelegd, niet bewezen zijn;

Overwegende dat er verder uit de door de rijkswacht opgemaakte schets voortvloeit dat het gekasseide deel van de baan, waarop het ongeval gebeurde, 4,10 meter breed is;

Dat dit deel dus, in principe, breed genoeg is om het kruisen van een motorvoertuig, in casu een « Volkswagen » die 1,54 meter breedte heeft, met een fiets toe te laten;

Overwegende dat het nochtans bewezen is, namelijk door de glasscherven voortkomende van de door Marissens bestuurde wagen, dat de in de zaak betrokken bestuurders in aanraking kwamen op een plaats gelegen op ongeveer 1,40 meter van de rechterrands van het gekasseide gedeelte, gezien vanuit de door gedaagde De Ryck gevolgde richting;

Dat het dus anderzijds eveneens vaststaat dat Marissens op ongeveer 1,16 meter van de rechterrands van de baan was, in de door hem gevolgde richting (4,10 m totale breedte — 1,40 m = 2,70 m, waarvan dient afgetrokken de breedte van de door Marissens bestuurde wagen, hetzij « Volkswagen » met breedte van 1,54 m, hetgeen 1,16 m als uitslag geeft);

Overwegende dat het bijgevolg duidelijk bewezen is dat noch gedaagde De Ryck, noch rechtstreeks gedaagde Marissens, de rechterrands van de baan hielden ten overstaan van de richting die zij uitgingen;

Dat dit dan ook de enige oorzaak van de aanrijding is met al haar gevolgen, namelijk de verwondingen door beklagde De Ryck opgelopen;

Overwegende dat bijgevolg slechts bewezen zijn : 1) de betichting ten laste gelegd van beklagde De Ryck bij exploit van rechtstreekse dagvaarding uitgaande van Marissens; 2) en 3) de betichtingen A en C ten laste gelegd van beklagde Marissens bij exploit van rechtstreekse dagvaarding uitgaande van De Ryck, en alzo weergegeven in dit exploit;

Dat deze bewezen betichtingen inbreuken uitmaken op artikels 12-1 van het Koninklijk Besluit van 10 december 1958 van het Algemeen Reglement op de politie van het wegverkeer, 418 en 420 van het Strafwetboek;

Overwegende dat er verder geen andere betichting ten laste van gedaagde Marissens kan weerhouden worden;

BOEKBESPREKING

Margaretha Van Goethem. — Het statuut van de territoriale zee. — Vlaamse Rechtskundige Bibliotheek. — Uitgeverij voor rechts- en bestuurswetenschappen Die Keure N.V. Brugge. 1963. 130 blz.

Als 51e deel van de Vlaamse Rechtskundige Bibliotheek is zopas verschenen de verhandeling van Mej. Margaretha Van Goethem over «Het statuut van de territoriale zee». Het is een onderwerp dat in de laatste jaren ten eerste de belangstelling gewekt heeft en dat ook nog in de jongste tijd aanleiding heeft gegeven tot zeer heftige betwistingen. Er werd reeds veel over geschreven, doch in de Nederlandse taal ontbrak er een beknopte en degelijke synthese, waarin al hetgeen voor dit onderwerp belang heeft, op zake-lijke wijze werd uiteengezet. Het is de grote verdienste van Mej. Van Goethem ons thans dergelijk werk te hebben bezorgd.

De verhandeling steunt op een zeer uitgebreide documentatie en al wat in de rechtsliteratuur des-aangaande werd geschreven werd door de auteur bestudeerd.

Vooreerst wordt de oorsprong nagegaan van het volkenrechtelijk statuut van de territoriale zee en daarna het rechtskarakter van de bevoegdheid van de oeverstaat. Uitvoerig is de eeuwige discussie besproken betreffende de breedte van de territoriale zee, waar- over de meningen zo uiteenlopen en waaromtrent zo dikwijls heftige betwistingen zijn voorgekomen.

In de laatste twee hoofdstukken behandelt schrijf-ster de economische rechten van de kuststaat in ver- band met de territoriale zee alsook zijn reglemente- ringsrecht en zijn recht van jurisdictie.

Al wordt het beginsel van de territoriale zee in rechte op zeer verschillende wijze gefundeerd, toch dient vastgesteld dat het begrip zelf in het volken- recht algemeen wordt aanvaard en zowel door de doctrine als door de praktijk wordt aan de oever- staat een bepaalde bevoegdheid toegekend over zijn territoriale wateren.

De grote betwisting gaat er over welke de breedte is van de territoriale zee. De regel der drie zeemijlen wordt niet meer algemeen aanvaard en de strekking om de breedte van de territoriale zee steeds verder uit te breiden is duidelijk. Vooral de jonge staten tonen zich op dit gebied veeleisend.

In talrijke geleerde genootschappen en internatio- nale diplomatieke bijeenkomsten werd getracht een- heid te verkrijgen op het gebied van de breedte van de territoriale wateren. Men is er echter niet in ge- slaagd en de vooruitzichten zijn voorzeker niet aan- moedigend. Wanneer de onenigheid betreffende het formaat van de territoriale zee niet gemakkelijk kan overbrugd worden is er wel groter eensgezindheid vast te stellen betreffende de rechten die de oever- staat over zijn territoriale zee kan uitoefenen. Er is geen betwisting over het feit dat de oeverstaat de visvangst aan zijn nationale onderdanen kan voor- behouden, alsook de kustvaart. Men neemt ook vrij algemeen de regel aan dat vreedzame doorvaart aan handelsschepen wordt toegelaten. Voor de oorlogs- bodems van vreemde staten is zulks echter niet het geval.

De doctrine aanvaardt in de laatste tijd dat het recht, dat de oeverstaat kan uitoefenen over zijn territoriale zee, een recht is van souverainiteit en dat de beperkingen, zoals de vreedzame doorvaart van vreemde handelsschepen, steunen op het gewoonte- recht.

Het staat ook vast dat de oeverstaat over het gebied van zijn territoriale wateren mag reglementeren, wat regelmatig geschiedt in zake sanitaire maatregelen, douanevoorschriften en zeevaartverordeningen.

De moderne techniek brengt mede dat met het be- heer van territoriale wateren meer en meer grote economische belangen gepaard gaan; vandaar het toenemen van de internationale wrijvingen.

De auteur stelt zich dan de vraag, wanneer ook het luchtverkeer boven de territoriale wateren onderwor- pen is aan de souverainiteit van de oeverstaat, waar de grenzen van dit luchtverkeer te vinden zijn en welke de toestand is van de ruimtevaartuigen op zeer grote hoogte?

De conclusie van Mej. Van Goethem is dat, gezien de menigvuldigheid der betwistingen en de verschei- denheid der opvatting, die zich op dit stuk voordoen, een internationale regeling van de territoriale zee ten stelligste vereist is, regeling die tegelijkertijd reke- ning zou houden met de belangen van de oeverstaat, maar ook met deze van de internationale gemeen- schap.

In bijlage wordt de tekst vermeld van het ontwerp van internationale overeenkomst betreffende de terri- toriale zee, goedgekeurd te Genève op de Conferentie van de Verenigde Naties in 1958. Andere interessante bijlagen volledigen nog het werk, namelijk de tabel van de breedte der territoriale zee, zoals zij aanvaard wordt door de praktijk der staten, en een tabel van de voorstellen betreffende deze breedte, zoals ze te Genève op de internationale bijeenkomsten, werden voorgebracht.

In een beperkte omvang heeft de schrijfster een zeer uitgebreid materiaal gesynthetiseerd tot een zeer duidelijke en volledige uiteenzetting van het bestu- derde onderwerp.

Prof. E. Van Bogaert der Gentse universiteit, schreef voor dit voortreffelijk werk een zeer lovend voorwoord.

René Victor

TAALKUNDIGE KRONIEK

Bijhebben — Bij zich hebben

Die man had altijd veel geld bij.

Jammer genoeg had ik toen mijn portefeuille niet bij.

De meeste soldaten hadden geen wapens bij.

Wij hadden altijd iets bij als wij op bezoek kwamen.

De zegswijze «iets bij hebben» is onvolledig. Hier ontbreekt het wederkerend voornaamwoord. Wij ge- bruiken: *Iets bij zich hebben.*

Dit bijhebben zonder wederkerend voornaamwoord is nog springlevend in Vlaanderen. J. A. Daman, *Het Algemeen Beschaafd in Vlaanderen* (Zuid-Nederland). Gent, 1946, p. 21.

Bijhebben: ik heb veel geld bij, [lees:] *bij me.* Dr. P. C. Paardekooper, *ABN-Gids*, Antwerpen, 1962, p. 15.

Die man had altijd veel geld *bij ZICH.*

Jammer genoeg had ik toen mijn portefeuille niet *bij ME.*

De meeste soldaten hebben geen wapens *bij ZICH*.

Wij brachten altijd iets mee als wij op bezoek kwamen.

Deze morgen — Vanmorgen

Deze morgen vernam de directeur dat een zijner gewiekste concurrenten hem een bestelling van 750.000 F afhandig had gemaakt.

Ik vernam deze middag dat de beminlijke Koningin Fabiola vele van haar uitgenodigden in verrukking bracht door heel flink Nederlands te spreken.

Er zijn enkele gevallen waarin het gebruik van het aanwijzend voornaamwoord Franse invloed verraadt. Bij bepalingen van tijd moeten we niet schrijven: deze morgen, deze middag, deze avond.

In behoorlijk Nederlands schrijven we: *Vanmorgen, vanmiddag, vanavond*.

Deze morgen (lees:) *vanochtend, vanmorgen*; deze avond (lees:) *vanavond*. H. Heidebuchel, *ABN-Woordenboek*, Hasselt, 1962, p. 51.

Vanmorgen vernam de directeur dat een *van zijn* gewiekste concurrenten hem een bestelling van 750.000 F afhandig had gemaakt.

Ik vernam *vanmiddag* dat de beminlijke Koningin Fabiola vele van haar *genodigden* in verrukking bracht door heel goed Nederlands te spreken.

Desgevallend — Eventueel, in dat geval

Desgevallend kan u me altijd opbellen voor 10 uur 's morgens.

Desgevallend is er veel kans dat de maatschappij een dividend van 7½ pct. zal uitkeren.

De Franse spoorwagenaarbeiders zullen desgevallend hun 24-urenstaking reeds deze nacht stopzetten.

Indien Charivarius nog leefde, zou hij het woord «desgevallend» afkeuren, zoals hij het veelgebruikte woord «beslist» jarenlang heeft bestreden. Verwijder «desgevallend» maar uit uw schrijf- en spreektaal. Het misstaat er! Vervang het door *eventueel, in dat geval, in een voorkomend geval, zo nodig*.

Desgevallend wil ik gaarne meer inlichtingen geven. — Het door Vlamingen gebruikte woord «desgevallend» bestaat niet. A. E. De Boeck, *Nederlands Taaleigen*, 1953, p. 95.

In een voorkomend geval (of: *zo nodig, eventueel*) kan u me altijd opbellen vóór 10 uur 's morgens.

In dat geval (of: *eventueel*) is er veel kans dat de maatschappij een dividend van 7½ pct. zal uitkeren.

De Franse spoorwagenaarbeiders zullen *in dat geval* (of: *eventueel, in een voorkomend geval*) hun 24-urenstaking reeds *vannacht* stopzetten.

Onze Taalblaadjes

De jaargang 1962 (100 blaadjes met deel- en rubriekkaarten) kost 80 F.

De jaargang 1963 (48 blaadjes) kost 50 F.

Steun de uitgave *Onze Taalblaadjes*, die door het studerende publiek als een «vondst» wordt beschouwd.

A. Blontrock, Braemtstraat 103, Sint-Joost-ten-Node, Brussel 3. Postrekening nr 8551.19.

MEDEDELINGEN

Tekst van de door de Heer Henri Fayat, Minister, Adjunkt voor Buitenlandse Zaken, gehouden toespraak voor de Belgische radio en televisie, met het oog op de bijzondere aanwerving van twee en dertig nederlandssprekende diplomaten, op 10 juni 1963.

Het Staatsblad van 11 mei 1963 heeft de oproep voor de tweede aanwerving van diplomaten voor de Nederlandse rol bekendgemaakt.

De eerste aanwerving heeft verheugende doch onvoldoende uitslagen opgeleverd.

18 kandidaten zijn geslaagd waaronder 5 voor de 3e en 13 voor de 4e klasse. De indienstgetreden voelen zich reeds thuis in het departement en hun stage is in de beste voorwaarden begonnen.

Ik herhaal dat het uitstekende nieuwe aanwinsten voor onze diplomatie zijn en zij komen uit zeer verscheidene beroepen.

Er zijn nu nog 15 posten voor de 3e klasse (dus van ambassadeur) en 17 posten voor de 4e klasse (dus van le gezantschapssecretaris) te begeben.

Het Staatsblad van 11 mei heeft de voorwaarden tot deelneming gepubliceerd. De uiterlijke inschrijvingsdatum is 1 augustus e.k.

Nadere inlichtingen zijn te verkrijgen bij het Vast Wervingssecretariaat, Belliardstraat 10, Brussel.

Ik hoop dat talrijke goede kandidaten zich zullen aanmelden en dat wij aldus voor even goede aanwinsten als met het eerste examen opnieuw een belangrijke stap zullen kunnen doen tot verwezenlijking van het taalevenwicht in de Belgische diplomatie.

* * *

Bijzondere aanwerving van 32 Nederlandssprekende diplomaten

Bij toepassing van de wet van 6 april 1962, zal het Vast Wervingssecretariaat tijdens het vierde kwartaal 1963 in overleg met het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel een tweede examen organiseren met het oog op de aanwerving van 32 Nederlandssprekende diplomaten, t.w. 15 agenten voor de 3e administratieve klasse (gezantschapsraden en consuls-generaal 3e klasse) en 17 agenten voor de 4e administratieve klasse (eerste secretarissen en consuls) ten behoeve van de carrière Buitenlandse Dienst.

De aanvragen tot deelneming aan deze examens moeten vóór 1 augustus 1963 op het Vast Wervingssecretariaat, Belliardstraat 10, Brussel IV, toekomen.

I. Toelatingsvoorwaarden

A. Om aan het examen te kunnen deelnemen dienen de kandidaten o.m. aan de volgende voorwaarden te voldoen:

- 1) Belg zijn, van onberispelijk gedrag en de burgerlijke en politieke rechten genieten;
- 2) voor de mannelijke kandidaten: behoudens krachtens de militiewetten toegestane vrijstelling of vrijlating, hun termijn van werkelijke dienst bij het leger volbracht hebben op 11 mei 1963;
- 3) In de loop van het jaar 1963 ten minste 35 jaar oud zijn voor de kandidaten voor de 4e administratieve klasse, ten minste 40 jaar oud zijn voor de kandidaten voor de 3e administratieve klasse;
- 4) op 11 mei 1963, de leeftijd van 45 jaar niet over-

schreden hebben voor de kandidaten van beide klassen;

5) de door de reglementen vereiste lichamelijke geschiktheid bezitten;

6) in het bezit zijn van een eindexamen van de hogere graad van het middelbaar onderwijs in het Nederlands of volgens het Nederlands stelsel, alsmede van één der hierna vermelde diploma's of studiegetuigschriften:

— wettelijk diploma, uitgereikt na voltooiing van hogere studien waarvan het leerplan ten minste vijf studiejaar bedraagt;

— licentiaat in de letteren en wijsbegeerte;

— licentiaat in de staats-, sociale, administratieve of diplomatieke wetenschappen;

— licentiaat in de economische en financiële wetenschappen;

— licentiaat in de staats- en koloniale wetenschappen;

— licentiaat in de economische wetenschappen;

— licentiaat in de handels- en financiële wetenschappen;

— licentiaat in de handels- en consulaire wetenschappen;

— licentiaat in de handels- en koloniale wetenschappen;

— handelsingenieur;

— eindexamen of -getuigschrift dat, na een cursus van vijf jaar door de sectie voor bestuurswetenschappen van het « Institut supérieur de Commerce » te Brussel, of door het « Hoger Instituut voor Bestuurswetenschappen » te Elsene, wordt afgeleverd;

7) in voorkomend geval, ingeschreven zijn op de Nederlandse taalrol van zijn functie;

8) op 11 mei 1963 twaalf jaar functie of beroepspraktijk tellen, wat de kandidaten voor de 3e administratieve klasse, en negen jaar, wat de kandidaten voor de 4e administratieve klasse betreft, eventuele stages inbegrepen.

De duur van de beroepsactiviteit kan berekend worden rekening houdend met de diverse uitgeoefende activiteiten, op voorwaarde dat zij onder die welke hieronder volgen kunnen opgenomen worden.

B. Daarenboven moeten de kandidaten tot één der volgende categorieën behoren:

1) vast benoemd zijn, krachtens het koninklijk besluit van 2 oktober 1937 houdende statuut van het Rijkspersoneel, tot een graad van directeur, adviseur of hoofdinspecteur-directeur, of hiermede gelijkgestelde graad wat de kandidaten voor de 3e administratieve klasse betreft of tot een graad van secretaris van administratie of van een gelijkgestelde graad wat de kandidaten voor de 4e administratieve klasse betreft;

2) lid zijn van de burgerlijke of militaire magistratuur;

3) lid zijn van de Raad van State, het Auditoraat of het Coördinatiebureau van de Raad van State;

4) vast benoemd zijn tot gewoon, buitengewoon of geassocieerd hoogleraar of docent of geassocieerd docent aan de universiteiten of de daarmee gelijkgestelde inrichtingen;

5) lid zijn van het onderwijzend personeel van de hogere graad van het middelbaar, normaal of technisch onderwijs, gesticht, gesubsidieerd of erkend door de Staat;

6) in aanmerking komen voor de wet van 27 juli 1961 houdende sommige maatregelen ten gunste van het beroepspersoneel van de kaders van Afrika; wat deze kandidaten betreft en met betrekking tot de functies die zij in Afrika hebben uitgeoefend, zal de Minister onder wie het Openbaar Ambt ressorteert,

de gelijkwaardigheid ten aanzien van de graden die sub B, 1), zijn overgenomen, bepalen;

7) over de kandidaten die niet tot een der hierboven vermelde categorieën behoren (o.m. parastatalen, provincie- en gemeentebesturen, vrije beroepen, privé-bedrijven, enz.), beslist de Ministerraad, op voorstel van een commissie door de Vaste Wervingssecretaris voorgezeten en waarvan de samenstelling door de Minister van Buitenlandse Zaken is bepaald, over hun toelaatbaarheid na onderzoek van de aard en het peil van hun beroepsactiviteit, onverminderd de hierboven opgelegde voorwaarden.

C. Worden niet toegelaten:

a) de kandidaten wier echtgenote de Belgische nationaliteit niet bezit;

b) de gehuwde vrouwen;

c) de kandidaten die, na 1 januari 1951, hebben deelgenomen aan het vergelijkend examen voor hun opnemings in de carrière Buitenlandse Dienst van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en niet batig gerangschikt werden.

2. Toelatingsexamen:

A. — Schriftelijk gedeelte, bestaande uit de samenvatting met commentaar van een uiteenzetting, ter beoordeling van de analytische, synthetische en kritische geest der kandidaten en van hun stijl;

B. — Mondeling gedeelte ter beoordeling, zowel naar inhoud als naar vorm, van de wijze waarop de kandidaten een debat voeren en daarbij persoonlijke opvattingen verdedigen;

C. — Mondeling gedeelte ter beoordeling van de belangstelling die de kandidaat heeft voor de internationale politieke en economische vraagstukken, inzonderheid met betrekking tot België. (Dit examen-gedeelte moet toelaten na te gaan of de kandidaat, buiten alle boekenkennis om, de algemene bekwaamheid bezit die hem geschikt maakt om de functies uit te oefenen, die hij postuleert.)

D. — Gebruikelijke kennis van de Franse taal:

a) Schriftelijk gedeelte: een versie en een opstel.

b) Mondeling gedeelte: gesprek over een onderwerp van algemene aard.

E. — Gebruikelijke kennis van de Engelse taal:

a) Schriftelijk gedeelte: een versie en een opstel.

b) Gesprek over een onderwerp van algemene aard.

F. — Voldoende kennis van een andere taal gekozen onder het Duits, Spaans of Russisch:

a) Schriftelijk gedeelte: een versie.

b) Mondeling gedeelte: gewoon gesprek.

Inlichtingen omtrent het geldelijk statuut.

a) Weddeschaal

3e administratieve klasse: 219.000 - 340.000 F.

4e administratieve klasse: 174.000 - 273.000 F.

Deze bedragen dienen vermeerderd te worden met 2,5 %.

Van de wedde wordt 6,5 % ingehouden voor de vorming van het overlevingspensioen voor weduwen en wezen (het rustpensioen van de agent is kosteloos).

N.B. Overeenkomstig artikel 9, 2e lid, van de wet van 6 april 1962, zullen de krachtens deze wet opgenomen agenten tijdens de stageperiode een wedde genieten die niet lager zal zijn dan de laatste activiteitswedde die zij in een Openbaar Bestuur, in de Magistratuur en in het Onderwijs van het moederland of in de Raad van State ontvingen.

b) Postvergoeding

De postvergoedingen worden vastgesteld bij minis-

terieel besluit en worden berekend op basis van de volgende elementen :

- a) de met de functie overeenstemmende wedde;
- b) het percentage dat de verhouding uitdrukt tussen de plaatselijke levensduurte en deze in België;
- c) de representatiecoëfficiënt die veranderlijk is, en die vastgesteld wordt volgens de belangrijkheid van de post en van de functie.

— De postvergoeding wordt vermeerderd met 20 % : zo de agent gehuwd is en gelogeed op kosten van de Staat.

— De postvergoeding wordt vermeerderd met 25 % : zo de agent gehuwd is en niet gelogeed op kosten van de Staat.

Naast de postvergoeding heeft men voorts verschillende vergoedingen zoals installatievergoeding in de post, huisvestings- en overplaatsingsvergoeding bij terugkeer uit de posten, verplaatsings- en reiskosten, en dergelijke.

Desgewenst kunnen de kandidaten aanvullende inlichtingen over de postvergoedingen verkrijgen.

Belgisch-Luxemburgse Unie voor Strafrecht

Op initiatief van haar Erevoorzitter de heer Stafhouder Collignon, zal de Belgisch-Luxemburgse Unie voor Strafrecht voor de vierde maal een prijs verlenen die zal toegekend worden in de loop van het gerechtelijk jaar 1963-1964.

Artikel 1 : De ondeelbare prijs, een bedrag van 10.000 F, zal toegekend worden aan de auteur van de beste studie uitgewerkt voor de 31ste december 1963 met betrekking tot de stof van hetzij strafrecht, hetzij strafrechterlijke procedure, hetzij criminologie of wetelijke geneeskunde.

Artikel 2 : De deelnemers moeten aan de volgende voorwaarden voldoen :

— van Belgische of Luxemburgse nationaliteit zijn;
— doctor in de rechten of in de geneeskunde zijn sedert ten minste 15 jaar, op 1 januari 1963.

— lid zijn van de Belgisch-Luxemburgse Unie voor Strafrecht;

— niet tot laureaat uitgeroepen geweest zijn van een vroegere prijs van de Unie.

Artikel 3 : Om in aanmerking te komen moeten de werken :

— betrekking hebben op een der stoffen in artikel 1 vermeld;

— ten minste 20 bladzijden en ten hoogste 40 bladzijden bedragen, getypt met gewone tussenruimte;

— in de Franse of in de Nederlandse taal opgesteld zijn;

— gestuurd worden aan de Secretaris-generaal van de Unie, de Heer Eerste Substituut P. De Cant, Paleis van Justitie, Brussel, ten laatste op 31 december 1963;
— naamloos zijn.

De naam van de auteur zal onder een verzegelde omslag met naamkaartje moeten vermeld worden. Deze omslag wordt gekleefd op het eerste blad van het werk.

Artikel 4 : De Jury, belast met het toekennen van de prijs, zal samengesteld zijn uit het bestuurscomité van de B.L.U.S.

Hij zal bevoegd zijn om alle moeilijkheden of betwistingen te beslechten die zouden kunnen rijzen uit de toepassing van onderhavig reglement.

Hij zal de prijs toekennen ten laatste op 31 maart 1964, maar zal ook deze datum naar een later te bepalen periode mogen verschuiven.

Artikel 5 : Al de werken, door het feit alleen van hun verzending per post, zullen de uitsluitende eigendom van de B.L.U.S. zijn, die zich het recht voorbehoudt deze ter beschikking van de auteurs te stellen, ofwel ze rechtstreeks of vertaald te publiceren.

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie : jrg. 1963 - nr. 4 :
Wetgeving.

Tijdschrift voor Gemeenterecht : jrg. 1963 - nr. 5 :

Bezoldigingen. — Goederen. — Onderwijzend personeel. — Openbare gezondheid. — Openbare onderstand. — Personeel. — Politie. — Secretaris. — Stedebouw. — Voorkeurrechten. — Wegen.

Nederlands Juristenblad : jrg. 1963 - nr. 23 :

J. M. Van Bemmelen, Wat moeten wij met onze Psychopaten doen ? (II, slot). — A. G. Bosch, Rechts-historisch congres te Douai 17-19 mei 1963. — H. Fortuin, James St. Leger en het natuurrecht van Grotius.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie : jrg. 1963 - nr. 4771 :

A. G. Lubbers, Over het rechtskarakter van pensioenen. — J. A. van Kerkhoff, Enkele beschouwingen over huwelijksvoorwaarden.

Journal des Tribunaux : jrg. 1963 - nr. 4408 :

J. Mallié, De la transcription des décisions de divorce et de séparation de corps. — Doctrine du ministre de l'Emploi et du Travail sur les problèmes de contrats d'emploi conclus à l'essai.

Recueil Général de l'enregistrement et du notariat : jrg. 1963 - nr. 20612 à 20636 :

Transcription. — Expropriation forcée. — Donation. — Vente d'immeubles. — Legs. — Succession (Droit de). — Enregistrement. — Timbre. — Hypothèque. — Conseil d'Etat. — Taxe de luxe.

Recueil Dalloz : jrg. 1963 (Parijs) - nr. 22 :

H. Mazeaud, Le divorce par consentement forcé.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"